

СЪДЪРЖАНИЕ

СТРУКТУРИРАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ОБРАЗОВАТЕЛНО И ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО	5
ЕВРОПЕЙСКАТА ПОЛИТИКА И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ	5
РОЛЯТА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА КАЧЕСТВО В ЕВРОПЕЙСКАТА ПОЛИТИКА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ	7
ТЕНДЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И КВАЛИФИКАЦИИ В ЕВРОПА ДО 2015 ГОДИНА	12
ВЛИЯНИЕ НА ДЕМОГРАФСКИТЕ ПРОМЕНИ ВЪРХУ ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ В ЕС	15
ЕВРОПЕЙСКА СИСТЕМА ЗА ТРАНСФЕР НА КРЕДИТИ В ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ (ECVET)	18
МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ И СТРУКТУРА НА СИСТЕМИТЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА	22
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В БЕЛГИЯ (ФРЕНСКА ОБЩНОСТ)	22
ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕСТОНИЯ	24
ВИСШЕТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ В ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА	26
ВИСШЕТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ В ХОЛАНДИЯ	28
СТРАТЕГИИ И ПРОГРАМИ ЗА КВАЛИФИКАЦИЯ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ	31
МОДУЛНИ ПРОГРАМИ В ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ	31
ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА СРЕДНОТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ В ГЕРМАНИЯ	33
ПОДГОТОВКА НА КАДРИ ЗА ГОРСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ ВЪВ ФИНЛАНДИЯ	35

(Продължава)

(Продължение)

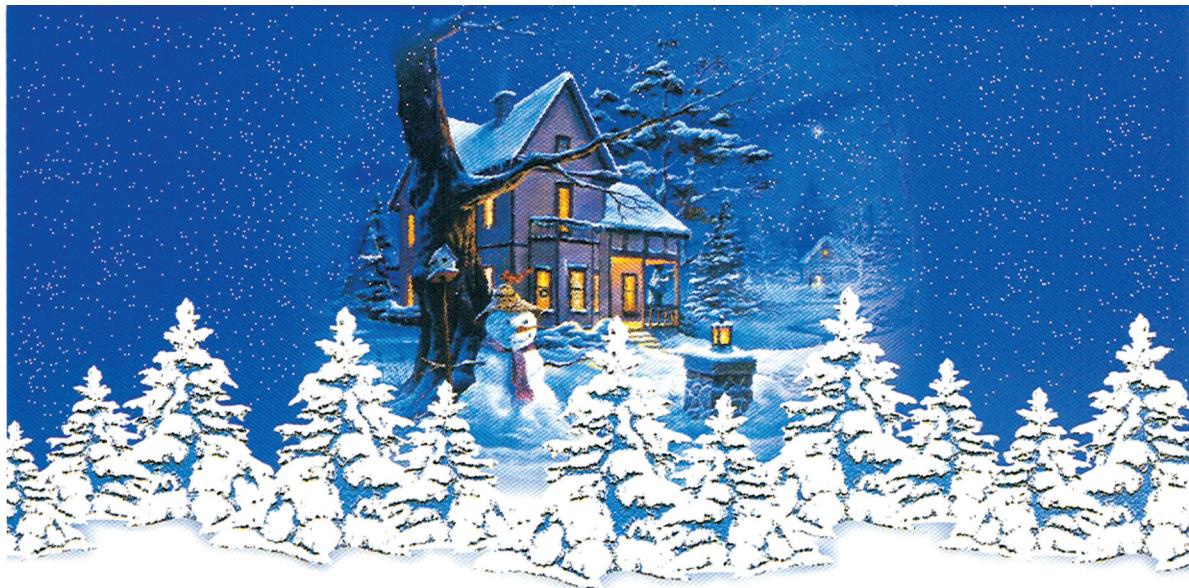
ЦИФРИ И ФАКТИ	37
ПРОФЕСИОНАЛНИ ПРОГРАМИ ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ (ISCED 5B) В ЕВРОПА	37
ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ ПРИЕ „ЕРАЗЪМ МУНДУС II“	40
ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ АКАДЕМИИ В ГЕРМАНИЯ – МЕЖДИННА ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ МЕЖДУ СРЕДНОТО И ВИСШЕТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ	40
РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧАЩИТЕ СЕ В СРЕДНОТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2006-2007 ГОДИНА В ГЕРМАНИЯ ПО ОСНОВНИ НАПРАВЛЕНИЯ	42
ПРОЕКТЪТ VETWORK – МРЕЖА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРЕДПРИЯТИЯТА	42
ПРОЯВИ И ПРЕДСТОЯЩИ СЪБИТИЯ	44
ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	46

Бюлетинът INFOсвят
се изготвя по материали от реномирани
чуждестранни и български източници.

Редакционен съвет:
н. с. Вания Грашкина, Олга Рачева,
Валя Славчева, Яна Панова,
Костадин Тонев, Милен Ангелов,
Юлия Дичева
Адрес: бул. "Д-р Г. М. Димитров" № 52 А
1125 София
тел.: 817 38 60
e-mail: requests@nacid.bg

Редактор: Яна Панова
Стилов редактор:
Нели Колева

ISSN 1312-4730

Весела Коледа и Честима Нова Година!
Merry Christmas and Happy New Year!

**Националният център за информация и документация Ви
желае здраве, щастие и успехи през Новата 2009 година!**

СТРУКТУРИРАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ОБРАЗОВАТЕЛНО И ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО

ЕВРОПЕЙСКАТА ПОЛИТИКА И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Европейската политика към 2008 година

Професионалното образование и обучение (ПОО) има ключова роля за подобряване на позициите на Европа в глобалната икономика. То е насочено към проблемите, свързани с ниската квалификация на застаряващата работна сила и нарастващата международна конкуренция. ПОО е важен елемент от европейските стратегии за учене през целия живот, заетост, конкурентоспособност и социално сближаване.

Европейският съюз (ЕС), отделните страни членки и социалните партньори разработват политики за модернизиране на системите за ПОО с цел до 2010 г. да станат най-добрите в света. Модернизирането на системите за ПОО и планирането на адекватна политика е многостранен въпрос, който изисква сътрудничество между политици и анализатори. Важна роля в тази насока има Европейският център за развитие на професионалното образование (CEDEFOP), който осигурява информация и изготвя анализи за политиката и практиката в областта на ПОО.

В последния си годишен доклад CEDEFOP обобщава, че през 2007 г. е даден тласък в развитието на ПОО и е постигнат значителен напредък в разработването на европейските механизми за съравняване на квалификациите, които улесняват ученето през целия живот и мобилността:

- Създаването на Европейската квалификационна рамка (ЕКР) налага страните членки да разработят своите национални квалификационни рамки.
- През 2007 г. е приема препоръката на

ЕК за създаване на ЕКР за учене през целия живот, чиято цел е да свърже националните квалификационни системи, да подобри прозрачността им и да се преъвърне в механизъм за съравняване на квалификациите в ЕС.

- Съгласувана е Обща рамка за осигуряване на качеството в професионалното образование и обучение, която да подпомогне страните членки при мониторинга на качеството на техните системи за ПОО.

- В началото на 2008 г. ЕК представя проект за общоевропейска кредитна система за професионално образование и обучение (European credit system for vocational education and training, ECVET), която ще улесни трансфера на квалификациите чрез официалното признаване на знанията, уменията и компетенциите, които гражданините са придобили в друга страна.

- Валидирането на неформалното и самостоятелното учене, което подпомага управлението на ученето през целия живот и подкрепя професионалното развитие на учителите в областта на ПОО, се превръща във важен елемент на политическата програма на ЕС.

- Единната рамка за прозрачност на квалификациите и компетенциите **Europass** добива широка популярност сред гражданините на Европа. От създаването си през 2005 г., порталът Europass е регистрирал над 9 млн. посещения и 11 млн. изтеглени документа. Europass документите улесняват комуникацията между работодатели, кандидати за работа, образователни институции и студенти във всички европейски страни.

Europass документите представлят уменията и компетентностите, като опи-

Вам подробно индивидуалните способности на личността, както и начините, по които са придобивани и развивани. Те са:

- *Europass CV*- широкоразпространен европейски формат на автобиография, в който за описание на езиковите компетенции се използва скалата от A1 (най-ниското) до C2 (най-високото).
- *Europass езиков паспорт* - документ, който се прилага към CV-то, чиято цел е да се опишат по-точно и по-подробно езиковите компетенции.
- *Europass мобилност* - издава се на всеки, който е пребивавал в друга европейска страна с цел образование и обучение и предоставя информация за придобитите знания и умения по време на престоя в приемащата институция.
- *Europass приложение към сертификата* - дава допълнителна информация за вече завършена степен на професионално обучение и придобита професионална квалификация.
- *Europass приложение към дипломата* - в документа се описват изучаваните специалности, резултатите от обучението спрямо националната скала за оценяване и еквивалентните кредити, синхронизирани с европейската система за трансфер на кредити (ESTC). По този начин полученото образование и придобитите компетенции са разпознаващи в рамките на ЕС.

В доклада на Европейския център за развитие на професионалното обучение CEDEFOP се подчертава, че въпреки напредъка предстои още много да се направи в областта на ПОО. Разходите на ЕС за образование и обучение все още са по-ниски от тези в САЩ и Япония, а около 30% от населението на Европа в работоспособна възраст притежава само базова квалификация. През 2009 г. се очаква преобладаващата част от работната сила на Европа да е на възраст 54-64 години, като същевременно намалява делът на възрастовата група 15-24 години. Това е една тревожна тенденция, като се има предвид, че технологичният напредък изисква нови умения, а по-възрастните са по-малко подходящи да участват в обучението.

Умения

Един от най-важните дебати в ЕС е свързан с необходимостта от нови умения, което е подчертано и в резолюцията на Съвета от 15 ноември 2007 г. „Нови умения за нови работни места“ и в „Интегрираните насоки за растеж и заетост 2008-2010“.

Квалификации

В политиката на ЕС се предвижда през периода 2006-2015 г. броят на работните места да нарасне с 13 млн. Това изисква съществени структурни промени, които да отговорят на необходимостта от нарастване на квалификацията до нива, определени в европейската политика за ПОО. Според прогнозните данни на CEDEFOP се очаква нарастване с около 12 млн. на работните места с най-висока квалификация (магистър и доктор) и с 9,5 млн. - на работните места със средна квалификация (средно образование, професионално обучение след средно образование, специални професионални квалификации). За сметка на това се очаква намаление с 8,5 млн. на работните места, за които не се изисква формална квалификация. Въпреки очаквания спад на заетостта в индустрията и селското стопанство, тези сектори запазват решаващата си роля за икономиката и са основен източник на работни места, за които се изискват нови умения, отговарящи на технологичните промени.

Обучение

Един от проблемите в ЕС е засяряващата работна сила във връзка с демографските промени. В подкрепа на европейската политика по този въпрос, CEDEFOP, на базата на изгответния анализ и добрите практики, предлага иновативни мерки за учене през целия живот на по-възрастните работещи. Основните изводи от проучването сочат, че обучението, образоването, стратегиите и практиките за заетост на засяряващите работещи трябва да се планират интегрирано и да осигуряват обучение, съобразено с търсенето на местните пазари на труда. Изучаването на добрите практики показва, че ефикасният подход за развитие на засяряващите работещи е увеличаване на гостъпността и мялото включване в програми

ми за учене през целия живот. На преден план в европейската политика за заетост е засилването на връзката между образоването, обучението, уменията и пазара на труда.

Управление на системите за ПОО

Управлението на системите за ПОО в ЕС се модернизира чрез въвеждането на процедури за осигуряване на качество и на квалификационни рамки за повече прозрачност и партньорство. Очаква се по-доброто управление на системите за ПОО да подобри способността за реагиране на проблемите и да повиши визията за полезност и привлекателност на ПОО на по-голям брой заинтересовани страни. В тази насока са направени опити за сближаване на ПОО и академичното образование.

ОСНОВНИ ПРИОРИТЕТИ

За да се реализират политическите цели и да се отговори на предизвикателствата, ПОО в Европа трябва да развива следните основни направления:

- Намаляване на броя на хората с ниска квалификация

Мерките трябва да се насочат към отстраняване на бариерите пред ПОО. Инст-

рументите за неговото осигуряване да станат по-гъвкави, привлекателни и насочени към пазара на труда.

- Поощряване на продължаващото професионално обучение

Продължаващото професионално обучение е най-слабото звено от ученето през целия живот. Необходимо е всички заинтересовани страни, включително и социалните партньори, да съдействат за реално развитие на ученето през целия живот. Необходими са специални мерки за насърчаване участието на компаниите в този процес.

- Увеличаване на мобилността, която да подпомогне развитието на европейския пазар на труда

Основни инструменти за постигане на тази цел са ЕКР и системата Europass. Те трябва да укрепват и да се прилагат в широк машаб в съответствие с конкретните отговорности на страните и на социалните партньори.

- Инвестиране в качествени системи за ПОО

Осигуряването на качеството е предпоставка за по-висока възвращаемост на инвестициите и изграждане на по-ефективни системи за ПОО.

Източници:

CEDEFOP - Annual report 2007 -

http://www.trainingvillage.gr/etv/Upload/Information_resources/Bookshop/502/4077_en.pdf

Vocational education and training – key to the future -

http://www.trainingvillage.gr/etv/Upload/Information_resources/Bookshop/382/4041_en.pdf

Europass documents -

http://www.europass.si/en/europass_documents.aspx

М. Стойнова

РОЛЯТА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА КАЧЕСТВО В ЕВРОПЕЙСКАТА ПОЛИТИКА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

През последните двадесет години в страните от ЕС се отдава все по-голямо значение на качеството на ПОО. В много страни са разработени методи за осигуряване и управление на качеството, за да се отговори на специфичните цели на националните политики. Променящите се потреб-

ности на общество, базирано на знания, и тенденцията за увеличаване на ефективността на системите за ПОО, са основните движещи сили за развитието на качеството на ПОО. ЕК чрез своите фондове и програми (като Леонардо да Винчи) допринася за подобряване на образованието и на сис-

темите за ПОО чрез повишаване на нивото на образователните услуги. Предлагането на качествено ПОО е ключов фактор за постигането на икономическа конкурентносъсобност, една от основните цели на Лисабонската стратегия.

Понастоящем в Европа се използват много инструменти и индикатори за измерване на качеството на ПОО. Те обаче се отнасят само до определени нива на ПОО в училищата и институциите за квалификация и рядко са адресирани към цялостната система на ПОО от национално до местно ниво или от министерско до всяко работно място. Следователно е необходимо общ подход за създаване на съгласувани национални системи за осигуряване на качеството, който да не повтаря съществуващите инструменти, а да се насочи към цялостните системи за ПОО и да подпомага европейската стратегия за подобряване на качеството в ПОО.

Качеството в ПОО не само увеличава ефективността и ефикасността, но и повишава отговорността на институциите, които го предоставят. За да се подчертава значението на качеството, то трябва да е измеримо, от което следва важната роля на индикаторите. Това е предизвикателството, на което Техническата работна група (ТРГ) за качество в ПОО към CEDEFOP отговоря по време на мандата си (2003 и 2004 г.) във връзка с приоритетите на Решението на Съвета от 19 декември 2002 г. и Декларацията от Копенхаген за повишаване на нивото на сътрудничество в ПОО. Задачата е „разработване на ограничен комплект от съгласувани индикатори за определяне на качеството на ПОО на системно ниво на базата на добри практики“.

В тази връзка са анализирани индикаторите за качество, използвани от страните членки. Установява се, че те само частично се прилагат в различните държави. Тъй като използването на изолирани индикатори води до рисък от негативни странични ефекти (непълна и неточна информация), се налага разработването на концептуална рамка за система от индикатори, свързваща различните индикатори за качество един с друг.

Важен момент в работата на ТРГ е превръщането на трите приоритета на европейската политика в конкретни и измерими цели (виж стр.8 - Стратегически цели).

Индикаторът се определя като характеристика или признак, които могат да бъдат измерени, за да се оцени определено действие, поставена цел, мобилизиран ресурс, постигнат ефект, ниво на качество или свързана с това променлива величина. По отношение на качеството в ПОО ролята на индикаторите е:

- да опишат моментното състояние или отправната точка, от която започва едно действие, насочено към повишаване на качеството;
- да определят целите, които ще повишат качеството;
- да осигуряват постоянна информация за степента, до която тези цели са постигнати;
- да дават представа за факторите, които могат да допринесат за постигането на определени очаквани резултати.

В оперативен план индикаторите осигуряват информация, която помага на участниците в ПОО да оценят степента на постигане на предварително поставените цели, да определят факторите на влияние и да вземат най-правилните решения. Освен сългосочната им функция за подобряване на качеството в ПОО, индикаторите допринасят за общото разбиране на критериите за качество. В европейското сътрудничество индикаторите могат да съдействат за съвместно прилагане на добри практики, като същевременно помагат за откриване на силните и слабите страни на системите за качество в ПОО на европейско, национално, регионално и секторно ниво.

Тъй като сам по себе си индикаторът не е стойност, определянето и подбирането на индикатори е свързано с предварително изясняване на целите, които трябва да бъдат постигнати, за да се подобри качеството на ПОО. Анализирани са най-важните политически приоритети за образователните и квалификационните системи в Европа и мялото участие при формиране на край-

ните цели.

Освен това е взета предвид европейската перспектива за развитие на качеството, която трябва да се базира на определящото на общи цели, активизирането на сътрудничеството, сравняването на методи и данни и на взаимното информиране на странните членки за насърчаване на общото разбиране и доверие на европейско ниво.

В миналото при оценката на политиките в ПОО се наблюда на факторите на входа на процеса, но днес по-голямо внимание се обръща на изходните данни и резултатите от професионалната квалификация. Важно условие във временната икономика е предлагането на знания, способности и умения на работния пазар. Сега на преден план се очертава връзката между икономиката, системите за ПОО и системите за работната за-

местост. Нарастващата значимост на обема на способностите и уменията се подкрепя изцяло от икономически аргументи. В една икономика, базирана на знанието, значението на човешкия фактор не е абстрактно. На фон на все по-разширено търсене и оценяване на способностите и уменията на работната сила на пазара, се формулират целите и очакваните крайни резултати в ПОО.

Един сериозен опит за формулиране на по-конкретни цели и крайни резултати е направен в процесите на отворена координация на европейско равнище. В табличен вид са представени конкретни политически цели за повишаване на качеството на образователните системи в ЕС.

Предложение за определяне на конкретни политически цели на системите за образование и обучение в ЕС

Стратегическа цел 1	Подобряване на качеството и ефективността на системите за образование и обучение в ЕС
1.1	Подобряване на образоването и обучението на учители и обучители
1.2	Развиване на умения за общество, базирано на знания
1.3	Осигуряване на достъп до ИКТ за всички
1.4	Увеличаване броя на специалистите, ангажирани с научни и технически изследвания
1.5	Осигуряване на възможно най-добро използване на ресурси
Стратегическа цел 2	Улесняване на достъпа за всички до системите за образование и обучение
2.1	Открита среда за получаване на професионални знания
2.2	Постигане на по-привлекателно обучение
2.3	Подпомагане на активните граждани, равните възможности и социалната споделеност
Стратегическа цел 3	Отваряне на системите за образование и професионално обучение за по-широката част от света
3.1	Укрепване на връзките между работна среда, научни изследвания и общество
3.2	Развиване на дух на предприемачество
3.3	Подобряване на чуждоезиковото обучение
3.4	Подобряване на мобилността
3.5	Засилване на европейското сътрудничество

Една от целите на Лисабонската стратегия е осигуряване на по-високо качество чрез насърчаване на сътрудничеството, особено при обмяната на модели и методи, както и общи критерии и принципи за качество в ПОО.

На този фон направеното от ТРГ проучване е с цел разработване на индикатори за измерване на качеството на ПОО, в зависимост от следните политически приоритети, поставени от страните членки, ЕК и социалните партньори:

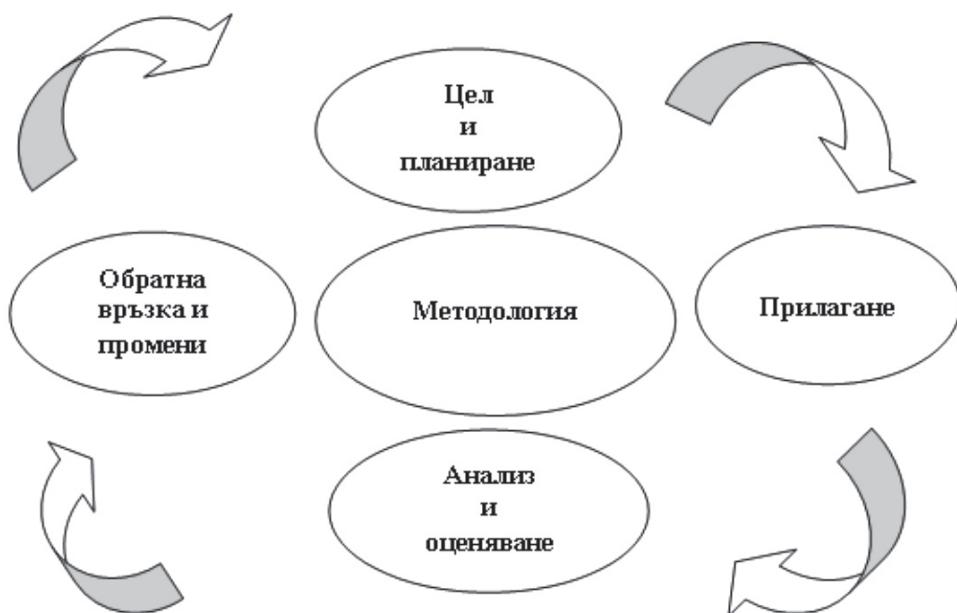
- по-добра заетост на работната сила;
- по-добро съответствие между търсениято и предлаганото обучение;
- подобрен достъп до професионално обучение на пазара на труда, особено за хората в неравностойно положение.

Тъй като приоритетите са комплексни понятия, които не могат да бъдат измерени директно, те трябва да се разбият на по-конкретни, измерими цели, за да се свържат със съответни индикатори. За всеки един от трите политически приоритета има няколко категории и цели, които са разрабо-

тени като измерими критерии за качество и така се развива последователна верига от индикатори за качество. Индикаторите трябва да бъдат свързани не само с определени цели, но и един с друг, защото полученната по този начин информация е по-точна и по-пълна в сравнение с тази, предоставена от отделни или индивидуални индикатори. За да се опише по-разбираемо динамиката на качеството на една система за ПОО, е необходима последователна верига от индикатори, отразяващи целите, контекста, въвеждането, процеса и крайните резултати и постижения от едно действие.

Използването на индикатори трябва да е част от цикъла за качество, включващ стъпки за планиране, дейности за наблюдение и оценяване, и накрая - получаване на обратна връзка за наученото в различните елементи на системата за ПОО, водеща до практически изводи за подобряване на качеството. На европейско ниво този цикъл за качество е отразен в Общата рамка за осигуряване на качеството (Le cadre commun d'assurance de la qualite - CCAQ).

Обща рамка за осигуряване на качество

CQAФ включва четири стъпки:

- цел и планиране;
- прилагане;
- анализ и оценяване;
- обратна връзка и процедури за промяна.

Индикаторите трябва да са част от етапа на планиране. За да се събере необходимата информация, решенията за избора им трябва да се вземат на етапа на планиране на методологията. Известна част от информацията ще се осигурява в процеса на прилагане. За някои индикатори (завършване, насочване на обучаваните) събирането на данни може да бъде организирано само след квалификационните курсове.

Оценяването означава, че информацията от различните индикатори е своеобразна и че всички данни са взаимно обвързани, за да се добие цялостна представа за качеството на дейностите в ПОО.

В етапа на обратната връзка всички индикатори трябва да се разгледат отново, понеже биха могли да се извлекат практически заключения от всеку един индикатор. След това, следвайки модела CQAF, трябва да се оцени качеството на информацията, на която са базирани препоръките и решенията за промяна. Комплектът индикатори, който е бил използван, трябва да се преразгледа и подобри. По подобен начин приложението на процедури за събиране на данни трябва да бъдат оценени и адаптирани, където е необходимо.

В европейския подход най-важната функция на индикаторите е да проверят пригодността на политиките и действията за повишаване на качеството чрез сравнение на постигнатите цели с предишните отпраffни точки на контекста и предварително заложените политически цели. Благодарение на информацията, предоставена от комплексът индикатори, могат да се направят необходимите промени за въвеждане на подобрения и да се даде нова дефиниция на целите и методите за постигането на тези промени. Колкото по-широка е употребата на

индикатори, толкова по-добре придобитата информация ще осъществи обратна връзка в системите за ПОО.

Важно условие за подобряване на качеството в ПОО е извадите да се правят на базата на резултатите от наблюденията и оценяването, като се има предвид, че те дават информация за процесите в ПОО и по този начин се осъществява обратна връзка. Разбира се, тази информация основно трябва да се отнася за слабите места в процеса, но принципно трябва да спомага за подобряването на цялостната система, например чрез даване на нови дефиниции на целите, преразпределение на ресурсите, промяна на институционалните ангажименти, преразглеждане и преразпределение на входящите фактори, както и разглеждане на практическите методи за подобряване на изходящите данни и резултати на системата.

Ако предложението комплект от индикатори бъде включено в редовни европейски изследвания, резултатите от тях биха предоставили полезна информация за бъдещо активизиране и разширяване на обмяната на практики и опит, модели и методи за качество в ПОО. Придобитата информация ще даде по-голяма яснота относно инициативите за подобряване на качеството в ПОО в страните членки на регионални и секторни нива и гори на ниво предприятия.

При правилно подбиране индикаторите биха отразили степента на практическото приложение на методите за управление на качеството в страните членки, а ако се обобщят на европейско ниво, те биха показвали напредъка през годините за постигане на общата цел, заложена от Съвета в Стокхолм през 2001 г.: „европейската система за образование и обучение да се превърне в световна референция за качество до 2010 г.“.

Източник:

Indicateurs de qualité dans l'EFP – afin de renforcer la coopération européenne -
http://www.trainingvillage.gr/etv/Upload/Information_resources/Bookshop/469/5167_fr.pdf

И. Божкова

ТЕНДЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И КВАЛИФИКАЦИИ В ЕВРОПА ДО 2015 ГОДИНА

През 2015 г. около 70% от професиите в ЕС ще изискват завършено професионално образование и придобити специални квалификации. Това сочи актуално изследване на CEDEFOP, в което е посочена тенденцията за увеличаване на трудоспособното население в страните от ЕС от 211 млн. на 224 млн. души за периода 2006-2015 г. За постигане на по-високи възможности за заетост е необходимо създаването на подходящи системи за образование, обучение и квалификация. Образователната политика трябва да е съобразена с прогнозите за заетост по професии или групи професии и да се създава съответният образователен пазар (табл. 1):

- През 2015 г. най-търсени ще бъдат групите на техническите професии и някои професии в други нетехнически области (17%).

- За поне 50% от професиите с ръководни функции ще е необходимо завършено професионално образование и обучение.

- Около 14% от професиите ще изискват завършено висше професионално образование.

- Около 12% от заетите на европейския пазар на труда ще упражняват професии с ниска квалификация (помощен персонал).

- Наблюдава се трайна тенденция към повишено търсене на специалисти в здравеопазването и квалифицирани преводачи на свидетелства и дипломи.

- В средносрочен план ще нараства търсениято на специалисти със средно професионално образование, което изисква нарастване на публичните инвестиции в първоначалното професионално обучение.

Табл. 1. Тенденции за развитие на заетостта по основни групи професии за периода 2006–2015 г. в ЕС

Основни групи професии	2006 г.		2015 г.	
	В хил.	В %	В хил.	В %
Професии с ръководни функции	15.394	7,3	21.076	9,4
Професии, изискващи висше образование	27.349	13,0	31.111	13,9
Професии в областта на техниката и гр. области	33.952	16,1	38.691	17,3
В администрацията и стоп. управление	23.317	11,1	22.044	17,3
В сферата на обслужването	29.490	14,0	32.017	14,3
Специалисти в селското и горското стопанство	7.789	3,7	6.082	2,7
В сферата на занаятите	28.845	13,7	27.420	12,2
Машинни техники, оператори, монтьори	17.314	8,2	17.850	8,0
Помощен персонал	22.980	10,9	26.480	11,8
Служители в армията	1.215	0,6	1.165	0,5
ОБЩО	210.656	100,0	223.936	100,0

Формирането на образователната политика в Европа се извършва на основата на научни изследвания в областта на образоването, чието прилагане изисква не само ресурси, но и инструменти за съгласуване на резултатите от обучението и улесняване на международната мобилност.

Необходима е прозрачност на свидетел-

ствата за квалификация и сравненост на резултатите от обучението, особено валидирането и признаването на придобитите квалификации извън формалното обучение или при ученето през целия живот.

В контекста на водените дискусии за уеднаквяване на дипломите и свидетелствата за квалификация в различните страни

членки на ЕС Важна роля играят **Международната стандартна класификация на образованието (International Standard Classification of Education - ISCED) и ЕКР.**

Табл. 2. Дял на учениците в средното професионално образование, вкл. по гуалната система, през 2005 г. (по държави)

Държава	Дял на учениците в средното професионално училище	Комбинирано обучение – в училище и в предприятие
Чешка република	79,4	35,5
Словашка република	74,2	31,7
Австрия	72,3	32,7
Великобритания	72,2	-
Белгия	69,6	3,3
Холандия	68,2	20,0
Словения	67,4	3,7
Швейцария	64,7	58,3
Финландия	63,9	10,5
Люксембург	63,4	13,6
Норвегия	60,8	13,3
Германия	60,3	45,0
Франция	56,4	11,3
Швеция	52,7	-
Дания	47,9	47,7
Полша	45,0	6,5
Испания	42,6	2,8
Турция	42,2	7,4
Гърция	36,0	-
Италия	24,9	-
Унгария	13,2	13,2
Португалия	10,5	-
Ирландия	3,8	3,8
Средно ЕС-19	50,3	16,3
Средно ОИСР	47,5	16,2

Най-често младите хора получават подготовката си за пазара на труда чрез първоначално професионално обучение. В някои страни голяма част от населението придобива професионални квалификации след завършване на средно образование, а в други – едва след завършване на Висше образование. Често учебното съдържание в средното и във Висшето училище се различава незначително, но във Висшите училища се наблюга предимно на теоретичната подготовка, а в

средните – на практическото обучение.

Около 50% от учениците в Европа се обучават в средно професионално училище, вкл. по гуалната система. В някои страни този дял достига гори над 60-70%. Делът на учащите в средни професионални училища е най-висок в Чешката република. Около 16% от учениците в ЕС се обучават по гуалната система – обучение в училище и в предприятие (фирма). Най-висок е делът на учениците, обучавани по гуалната система в

Швейцария, Дания и Германия (табл. 2).

Определянето на квалификационните нива се основава на ISCED Във Версията ѝ от 1997 г., като за "средна квалификация" се приемат нивата 3 и 4 по Международната класификация. "Висока квалификация" са нивата 5B, 5A и 6, което отговаря на Висше образование. През 2006 г. в групата на техническите професии с "ниска квалификация" са били 9,5%, "средна квалификация" са притежавали 55% и "висока квалификация" - 35%. До 2015 г. се очаква дялотът на работещите в групата с "висока квалификация" да нарасне до 40%. В много страни от ЕС групата на професиите в областта на техниката и гр. нетехнически области обхваща различни сфери, например здравеопазване, ИКТ, споранско и административно управление. В някои страни за тези професии се изисква Висше образование, а в други е необходимо завършено средно професионално образование и допълнителна квалификация с полагане на съответните изпити. В Германия например квалификации за ИКТ се придобиват по дуалната система, а във Великобритания – след придобиване на бакалавърска степен. В някои страни има малък брой или въобще няма квалификации от ниво 4 по ISCED, покато в други дялотът на завършилите специалности от това ниво е 20-30%. В Австрия категорията ISCED 4A има най-висок дял (24%).

През 2005 г. дялотът на завършилите Висше образование от ниво 5A за страните от ЕС е 41%, а за Австрия - 72%. В някои европейски страни този дял е между 70-80%, а в други е под 5%. В Австрия например обучението на дипломирани болногледачи завършва с придобиването на ниво ISCED 4B, а в други страни – на ниво 5A или 5B. Тези разлики трябва да бъдат отстранени чрез прилагане на решенията от Болоня и ЕКР.

Най-съществен елемент на ISCED е концепцията за "образователни степени". В нея се изисква всички дисциплини да се оценяват по учебни съдържания и по международните стандарти за учебните планове. Вземат се предвид и други критерии като например условия за прием, изисквания за ми-

нимална Възраст при кандидатстване, продължителност на обучението, вид на образователната институция.

В ЕКР са дефинирани 8 квалификационни нива. Едно от различията между нея и Международната класификация ISCED е диференцирането на Висшето образование. Нивото 5A в ISCED се подразделя в квалификационни нива 6 и 7 от ЕКР, а ниво 6 от ISCED – в квалификационно ниво 8 от ЕКР.

Прогнозите са, че в близко бъдеще в много европейски страни около 50% от учениците от един выпуск ще завършват Висше образование. Към завършилите Висшисти ще се присъединят и специалисти, придобили професионални квалификации на същото ниво в други форми на обучение. Така ниво 5 от ЕКР ще се превърне във важен ориентир за европейското и международното сравнение.

Прогнози и насоки за развитието на професионалното образование и обучение в Европа

В близките години почти 70% от професиите в ЕС ще изискват завършено професионално образование и придобити професионални квалификации. За да се реализират на пазара на труда, голяма част от младите хора ще се нуждаят от професионално обучение.

Едно емпирично изследване на европейския образователен пазар показва, че няма дефицит на кандидати студенти във Висшите училища, а за някои специалности броят им се е увеличил значително. Единствено в техноложкия сектор се наблюдава намаляване на кандидатите. Необходимо е да се увеличи приемът на студенти във Висшите педагогически училища и да се наблюде на обучението на учители за средните професионални училища, предимно за техническите дисциплини.

Диференцирането на обучението в горния етап на средното образование, както и предлагането на различни форми за професионална квалификация за работещите се налага от необходимостта да се задоволят потребностите на пазара на труда. Нарасналото търсене на специалисти от катего-

рията "Технически професии и професии в други нетехнически области" показва, че в средносрочен план трябва да се увеличи броят на дисциплините в средното образование, в които се обучават макува кадри.

Обществото на знанието изисква качествено образование и учене през целия живот, за да се отговори на бързите промени на вът-

решния европейски пазар. Все повече нараства значението на средното и висшето професионално образование в Европа. Често няма значение в каква форма на обучение са придобити необходимите професионални квалификации, а най-важни за пазара на труда са резултатите от обучението, т.е. придобитите знания, умения и компетентности.

Източник:

Frueherkennung des Qualifikationsbedarfs in Europa. Schlussfolgerungen fuer Berufsbildung und Hochschule in Oesterreich -

http://www.ibw.at/ibw_mitteilungen/art/schn_340_08_wp.pdf

Ю. Дичева

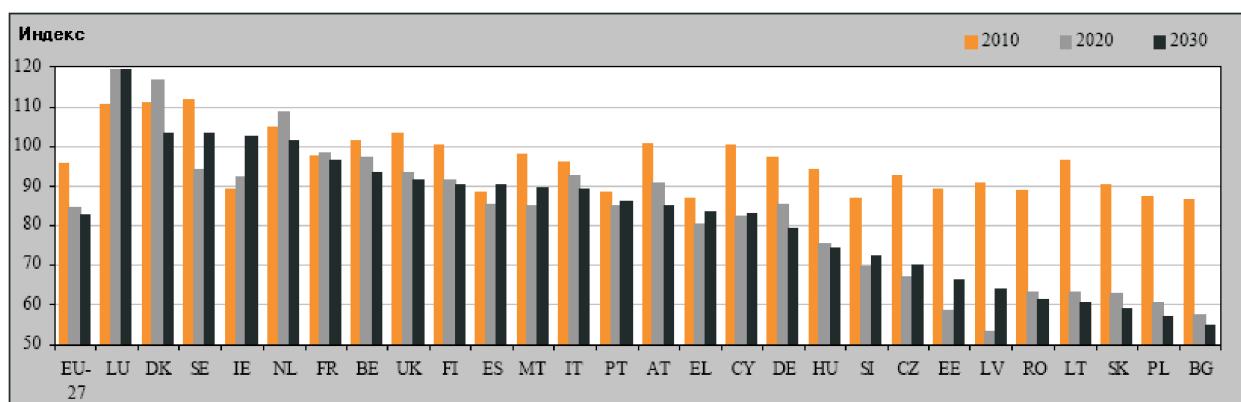
ВЛИЯНИЕ НА ДЕМОГРАФСКИТЕ ПРОМЕНИ ВЪРХУ ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ В ЕС

Демографските промени са едно от основните предизвикателства пред ЕС за следващите десетилетия. Тенденцията към намаляване и застаряване на населението на Европа ще окаже значително влияние върху пазара на труда и разходите в публичната сфера (пенсии, здравеопазване и др.), което, от своя страна, ще се отрази негативно върху потенциалния икономическия растеж. Тази тенденция ще намери отражение и върху развитието на ПОО, тъй като то играе ключова роля за намаляване на негативния ефект от демографския срич и в голяма степен може да подобри качеството на работна сила в Европа чрез увеличаване на знанията, уменията и компетенциите на хората.

Демографски тенденции

В доклад на CEDEFOP се анализират прогнозните данни на европейската статистическа служба Евростат за броя на населението в страните членки на възраст 15-24 години, както и за участието на учениците в ПОО. Според тях през 2030 г. населението в тази възрастова група ще намалее със 17% (при базова стойност 62 млн. през 2005 г. на 51 млн. през 2030 г. и ще достигне до 46 млн. през 2050 г.) Само в пет страни членки – Дания, Ирландия, Люксембург, Холандия и Швеция, се очаква слабо нарастване над базовата стойност. Значително намаляване се очаква в източноевропейските и балтийските страни, а в България, Полша и Словакия намаляването

Фиг. 1. Индекс на прогнозните данни за населението във възрастовата група 15-24 години в страните членки на ЕС за 2010, 2020 и 2030 г. (при база 2005=100)

По данни на европейската статистическа служба Евростат (2006)

ще е до 40% при база 100% към 2005 г.

Участие в образованието

През 2004 г. около 83% от лицата на възраст 15-19 години в ЕС участват в образователните степени по ISCED¹ 2-5. Най-голямо е участието в Белгия, Чехия, Литва и Словения (над 90%), а най-малко – в Кипър, Малта и Румъния (ног 70%).

Според данните на Евростат за 2004 г., от общия брой на лицата на възраст 15-19 години около 37% са включени в ПОО. Най-висок процент на участие в ПОО има в Бел-

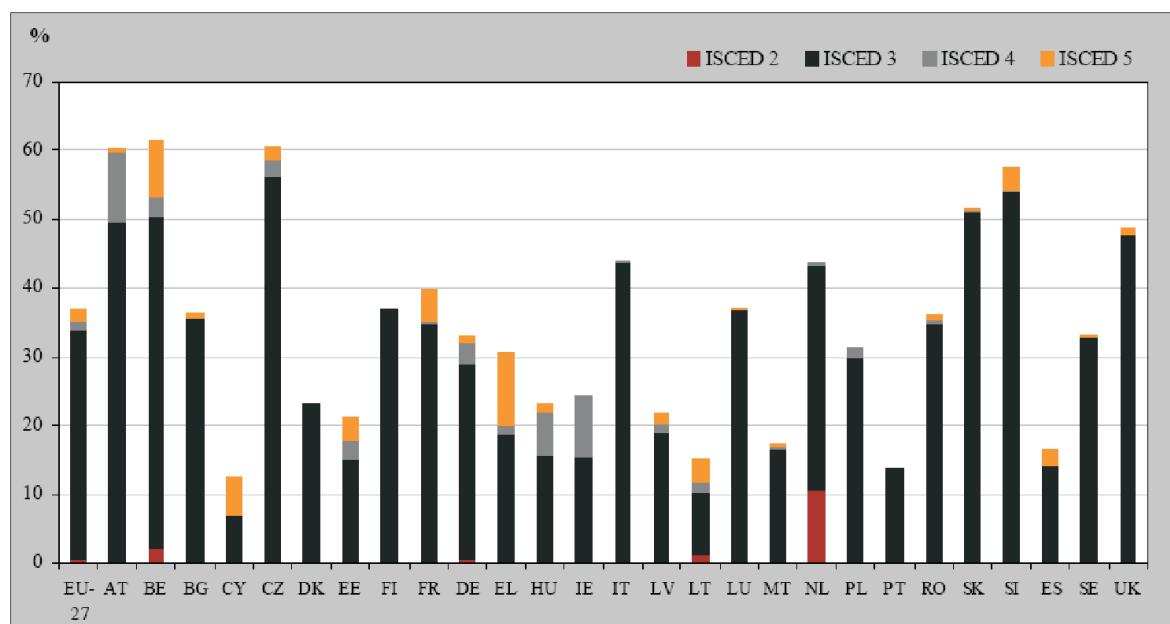
гия, Чехия и Австрия (над 60%), а най-нисък (ног 20%) – в Испания, Кипър, Малта и Португалия.

Участието на възрастовата група 20-24 години в ПОО е около 10%, като най-голям е нейният дял в Белгия и Словения (над 20%), а най-малък – в България, Италия, Португалия и Словакия (ног 5%). (фиг. 2 и 3)

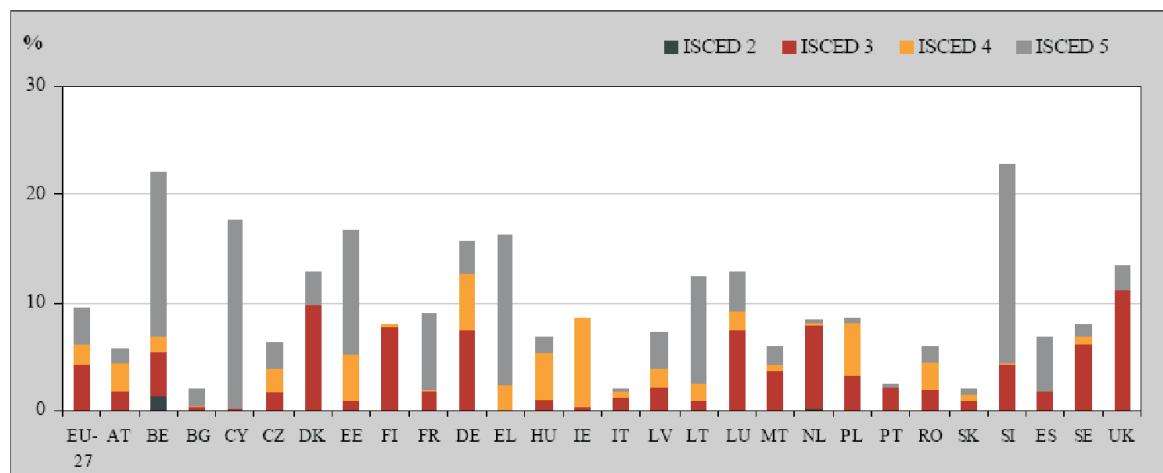
Учителски персонал

Данните от фиг.4 показват съотношението ученици/учител, т.е. средния брой ученици, които се налагат на един учител във

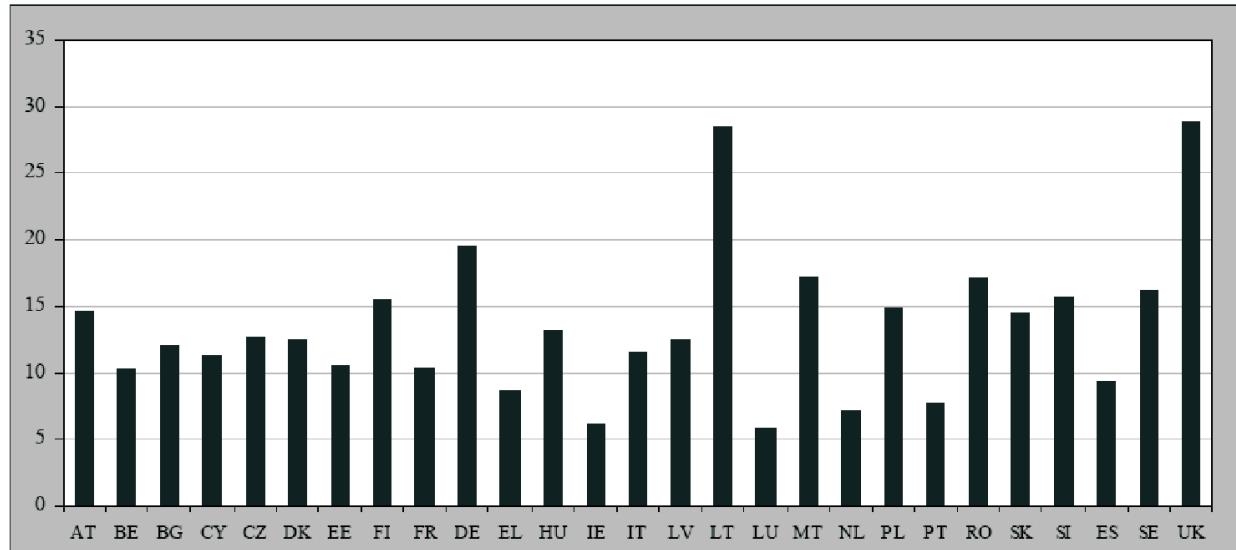
Фиг. 2. Участие в ПОО на възрастовата група 15-19 години по ISCED 2-5 в ЕС-27 през 2004 г.(в %)

Фиг. 3. Участие в ПОО на възрастовата група 20-24 години по ISCED в ЕС-27 през 2004 г.(в %)

¹ Международна стандартна класификация на образованието

Фиг.4. Среден брой ученици през 2004 г., които се налагат на един учител по ISCED 3 в ЕС

Легенда:

EU-27	EC-27	AT	Австрия	IE	Ирландия	RO	Румъния
ES	Испания	MT	Малта	DE	Германия	IT	Италия
BE	Белгия	FI	Финландия	SE	Швеция	DK	Дания
NL	Холандия	BG	България	LT	Литва	SI	Словения
FR	Франция	PL	Полша	EE	Естония	LU	Люксембург
CY	Кипър	HU	Унгария	SK	Словакия	EL	Гърция
PT	Португалия	CZ	Чехия	LV	Латвия	UK	Великобритания

Втората степен на средното образование ISCED 3 за страните членки.

Изводи:

- Участието в ПОО ще намалява заедно с намаляването на населението в тази възрастова група, в случай че прогнозните данни се запазят. Броят на учащите в ПОО по ISCED 2-5 ще намалее от 14,2 млн. през 2005 г. до 11,9 млн. през 2030 г. Най-голямо намаление се очаква в Германия, в страните от Източна Европа и Балтийските страни.

- Необходимият преподавателски персонал ще бъде значително по-малък отколкото сега, в случай че прогнозните данни за съответното "ученици-учител" се запазят. Очаква се през 2030 г. учителите в образователната степен по ISCED 3 да са с около 150 хил. по-малко в сравнение с броя им през 2005 г.

- По-малкият брой учащи и завършили означава по-малък брой квалифицирани специалисти на пазара на труда. Трудно е да се

прогнозира какъв ще бъде размерът на дефицита, който ще изпита пазара на работната сила. В тази ситуация обаче най-важен фактор за обезпечаването му с работна сила остава подходящото образование и съответното ниво на квалификация.

- Прилаганите политики за по-масово навлизане на жените на трудовия пазар, по-възрастните и мигрантите могат да станат по-ефективни, ако се насочат към решаване на последиците от демографските промени. Това означава, че ще нарасне необходимостта от програми за продължаващо ПОО и за учене през целия живот. Предизвикателството пред европейското ПОО ще бъде неговата насоченост към съответни групи от населението в зависимост от техните различни потребности. Ще бъдат необходими гъвкави образователни услуги, осигуряващи по-краткотрайни, опресняващи курсове, ориентирани към пазара на труда, както и програми, които да съчетават работа на непълен работен ден, обучение и от-

гледждане на децата.

- Естеството на бъдещите демографски промени и на промените на трудовите ресурси в ЕС са ясни и очаквани. Въпросът е как ЕС да се справи с последиците от тях. Европа ще се окаже първият голям регион в света, който се изправя пред проблемите с намаляване и застаряване на населението – дава процеса без прецедент по своето значение и следователно без налични решения, които да бъдат заимствани.

- Демографските промени биха могли да се разглеждат не само като риск, но и като възможности. Потенциалът на публичните бюджетни икономии в резултат на намаляващия брой на учащите може да се използва

за подобряване на качеството и ефективността на ПОО. Това може да включва по-силна и целенасочена подкрепа на учащите, намаляване на съотношението ученици/учител, по-добра подготовка на преподавателите през цялата им кариера, инвестиране в подходящи сгради и съвременно технологично оборудване. Необходимо е да бъдат осигурени повече и по-добри измерители за образователна подготовка и участие на пазара на труда, особено за специфични групи, както и за участие на пазара на труда. Демографските промени предлагат безprecedентна възможност не толкова да се разширяват инвестициите, а по-скоро да се насочват в човешки капути.

Източник:

Implications of demographic change for vocational education and training in the EU, 2008 -
http://www.trainingvillage.gr/etv/Upload/Information_resources/Bookshop/506/5191_en.pdf

М. Стоянова

ЕВРОПЕЙСКА СИСТЕМА ЗА ТРАНСФЕР НА КРЕДИТИ В ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ (ECVET)

(препоръка на Европейския парламент и на Съвета)

Една от основните причини за липса на интерес към транснационалната мобилност като част от базовото и продължаващото ПОО е трудността при определянето, валидирането и признаването на резултатите от обучението, придобити по време на престой в друга държава.

Предложената препоръка утвърждава Европейска система за трансфер на кредити в ПОО (ECVET) като методологическа рамка, която може да се използва за описание на квалификациите като единици резултати от обучението със съответните точки с оглед на трансфер и натрупване на резултати от обучение. ECVET не изисква хармонизация на квалификациите и системите за ПОО, а цели по-добра съпоставимост и еквивалентност. Препоръчва се държавите членки да въведат ECVET до 2012 г., както и да създават партньорства и мрежи на европейско, национално, регионално, местно и секторно ниво. Предложението предоставя

вя обща терминология, общи референции и съвместни подходи и договорености за сътрудничество между участващите заинтересовани страни. Предизвикателствата, свързани с взаимното доверие, прозрачността, валидирането и трансфера на резултати в ПОО в европейски машаб, се споделят от всички държави членки, които осъзнават необходимостта от общи действия за утвърждаване на ECVET.

Целта на Препоръката е да се създаде системата ECVET, която да улесни трансфера, признаването и натрупването на резултати от обучението за придобиване на професионална квалификация. Така ще се повиши прозрачността и мобилността на учебните резултати между държавите членки, вътре в самите тях и условията за обучение без граници през целия живот. Докато ЕКР осигурява обща референтна рамка и е транснационално средство между различните системи за квалификация и техните сте-

пени, ECVET осигурява обща методологическа рамка и улеснява трансфера на кредит на резултатите от обучението от една квалификационна система или от една учебна пътешка в друга.

Методологическата рамка на ECVET включва **принципи и основни технически спецификации** за описание на квалификациите и на съответните ECVET точки за целите на трансфера и натрупването на кредити. Тъй като се базира на резултати от обучението, предложената система е съвместима с всички системи за квалификация, учебни подходи и направления. Базирането на кредитни единици подхваща гъвкавите учебни пътешки, където учащите могат да натрупат необходимите резултати от обучението в различни държави и различни учебни форми.

Партньорствата и мрежите на ECVET на компетентни институции, органи, социални партньори, сектори и структури, свързани с образование и обучение, са от съществена важност за нейното тестване, развитие и широко прилагане. Тези партньорства се реализират чрез *Меморандум за разбирателство (MP)*.

Споразуменията за обучение дават на всеки учащ удобни и систематични насоки за изпълнение на договореностите и процедурите за трансфер на кредитите.

ECVET точките се прибавят към квалификациите и единица резултатите от обучението като необходим и допълнителен източник на информация и са разработени на базата на установени европейски практики. Подобряването на „четимостта“ на постигнатите резултати от обучението улеснява трансфера и натрупването на резултати от обучението. Чрез присъждане на ECVET точки на квалификациите и техните съставни единици, учебните резултати стават „по-осезаеми“. ECVET точките имат значение само във връзка с резултатите от обучението в рамките на конкретната квалификация. Обикновено 60 точки се дават за резултати от обучението, постигнати за една година формално редовно ПОО.

В ECVET всеки кредит, получен от уча-

щия, е израз на Валидността на постигнатите резултати с цел трансфер и натрупване на кредити по време на придобиване на квалификацията. Учебните резултати се оценяват и заверяват, така че кредитът да може да бъде пренесен от една квалификационна система в друга или от един контекст на обучение в друг, включително и в друга държава. ECVET може да се прилага за всяка квалификация от ПОО и на всяко релефентно ниво от ЕКР.

За създаване на условия за ефективен процес на признаване и трансфер на кредитите, ECVET изисква спазване на критериите и процедурите за осигуряване на качеството от страна на всички действащи лица и на всички нива в системата.

Препоръката дефинира обща терминология:

- *квалификация* - официален резултат от процеса на оценяване и валидиране;
- *резултати от обучението* - заключения за знанията и уменията на учащия след завършване на даден етап от обучението;
- *единица резултат от обучението* - компонент на дадена професионална квалификация, включващ конкретни знания, умения и компетентности;
- *кредити* - резултати от обучението, които се натрупват за постигане на определена професионална квалификация;
- *компетентна институция* - институция, отговаряща за разработването и присъждането на професионална квалификация или единици на признаване;
- *оценка на резултатите от обучението* - определяне на практическите знания, уменията и компетентностите на учащия;
- *валидиране на резултатите от обучението* - утвърждаване на съответствието между изискваните и постигнатите резултати за дадена единица или дадена професионална квалификация;
- *признаване на резултатите от обучението* - атестиране на постигнатите резултати от обучението чрез присъждане на единици или квалификации;
- *ECVET точки* - числен израз на резултатите от обучението в рамките на даде-

на професионална квалификация и на единиците в нея.

Прилагането на ECVET за дадена професионална квалификация се основава на следните принципи и *технически характеристики*:

1. Единици резултати от обучението

Дадена квалификация обикновено включва няколко единици, като определена единица може да е характерна за една професионална квалификация или да е обща за няколко квалификации.

Техническите характеристики за дадена единица включват:

- общото название на единицата;
- общото название на квалификацията, към която се отнася единицата;
- препратка на квалификацията към ниво по ЕКР и НКР и ECVET точките, свързани с тази професионална квалификация;
- резултатите от обучението, които се съдържат в единицата;
- процедурите и критериите за оценка на резултатите от обучението;
- ECVET точките, свързани с единицата;
- срока на валидност на единицата.

2. Трансфер и натрупване на резултати от обучението, ECVET партньорства

В ECVET единиците резултатите от обучението, постигнати в една среда, се оценяват и се извършва трансфер в друга среда. Трансферът на кредити се подпомага чрез партньорства и мрежи от компетентни институции. Създаването на партньорства има за цел:

- да предостави обща рамка за сътрудничество и работа в мрежа, определени от МР;
- да улесни партньорите в създаването на конкретни споразумения за трансфер на кредити.

В МР се потвърждава, че партньорите:

- взаимно приемат статута си на компетентни институции;
- взаимно приемат критериите и процедурите си за осигуряване на качество, оценяване, валидиране и признаването им за задоволителни за целите на трансфера;

- приемат условията за работа в партньорска мрежа;

- приемат съпоставимостта на професионалните квалификации;

- определят другите участници и компетентни институции, включени в процеса.

За прилагането на ECVET към резултати от неформално и самостоятелно обучение или извън рамката на МР, компетентната институция разработва процедури и механизми за идентифициране, валидиране и признаването на тези резултати чрез присъждане на съответните единици и свързаните с тях ECVET точки.

3. Споразумение за обучение и академична справка

Трансферът на кредити преминава през три етапа:

- „приемащата“ институция оценява постигнатите резултати и присъжда кредит на учащия. Постигнатите резултати от обучението и съответните ECVET точки се вписват в „личната академична справка“ на учащия;

- „изпращащата“ институция валидира кредитата;

- „изпращащата“ институция признава придобитите резултати от обучението и присъжда единици и съответните ECVET точки, съгласно собствените си правила.

4. ECVET точки

За създаването на общ подход за използването на ECVET точки се прилага конвенция, според която за една година формално редовно ПОО се присъждат 60 точки.

Обикновено присъждането на точки има две фази: ECVET точки се присъждат за дадена професионална квалификация като цяло и след това за нейните отделни единици.

За професионални квалификации, които нямат съответствие във формалните форми на обучение, се присъждат ECVET кредитни точки чрез сравняване с друга квалификация, която има такова съответствие. Относителната тежест на единица резултати от обучението спрямо професионалната квалификация се установява съгласно следните критерии или комбинация от тях:

- значимост на резултатите от обуче-

нието, съставляващи единицата при преминаването към по-високи квалификационни степени, постигане на социална интеграция или излизане на пазара на труда;

- сложност, обхват и обем на резултатите от обучението в единицата;

- усилие на учащия за придобиване на необходимите знания, умения и компетентности за дадената единица.

Всяка единица, която е обща за няколко квалификации, може да има различна относителната тежест в тези квалификации.

Източник:

Предложение за ПРЕПОРЪКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА за създаване на Европейска система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET) [SEC(2008) 442, SEC(2008) 443] -

http://ec.europa.eu/education/policies/educ/ecvet/com180_bg.pdf

Я. Панова

МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ И СТРУКТУРА НА СИСТЕМИТЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В БЕЛГИЯ (ФРЕНСКА ОБЩНОСТ)

Белгийската конституция гарантира свободата и право на образование. Достъпът до образование е безплатен през целия период на задължителното образование, кое то продължава 12 години - от 6 до 18-годишна възраст. Разликите в образователните системи в трите общности (Френска, Фламандска и Германска) не са големи.

След завършването на курса на обучение в училище (15 или 16-годишна възраст) е възможно учениците да изберат алтернативна форма на обучение (en alternance) на нивото на средното образование (ниско ниво на професионално образование и/или висше професионално и техническо образование) и да продължат в център за **алтернативно професионално обучение** (Centre d'Education et de Formation en Alternance - CEFA).

Како редовни ученици в този център могат да се запишат:

- младежи, подлежащи на задължително образование, които не са навършили 18 години до 31 декември на текущата учебна година. Те запазват качеството си на редовни ученици, ако се обучават в предприятията, които са им предложени от центъра за образование и обучение;

- младежи на възраст от 18 до 25 години, при условие че имат сключен:

- ✓ договор за обучение по професия/чипакуване, когато професията се упражнява от лица на работна заплата;
- ✓ споразумение за работа и обучение;
- ✓ други форми на договор или споразумение, признати от трудовото законодателство и включени в системата на алтернативното професионално обучение.

В центрите за професионално обуче-

ние се придобива средно техническо и професионално образование. Те подготвят специалисти в областта на селското стопанство, промишлеността, строителството, хотелиерството, търговията с хранителни стоки и облекла, приложните изкуства, услугите и гр.

През 2002 г. са утвърдени гве **форми на професионално обучение**:

- обучение за придобиване на квалификации, както при формалното образование (завършва с получаване на удостоверение за квалификация и удостоверение за средно образование и гр.);
- обучение в специализирани курсове за придобиване на по-ниска квалификация.

Предвидени са механизми за преминаване на учениците от една форма на обучение в друга. Квалификациите са в съответствие със списъка на компетенциите/уменията, изработен от Комисията на Общността за професии и квалификации (Commission communautaire des professions et des qualifications - CCPQ).

През 1984 г. професионалното обучение е приравнено със задължителното масово образование за лица до 18-годишна възраст. В действителност то е алтернативно образование, насочено към младежите над 15 години и възрастните.

В подкрепа на младежите с ниска квалификация и трайно безработните правителството въвежда **мерки за допълнително обучение**.

През 2003 г. е създаден **Валонският институт за алтернативно обучение на самонайти лица и малки и средни предприятия** (Institut wallon de formation en alternance

des independants et petites et moyennes entreprises - IFAPME). В него се придобиват общи и професионални знания, необходими за упражняване на независима професия (малки и средни предприятия или занаятчийски работници и някои интелектуални професии). Институтът има 11 регионални служби, групирани в три териториални дирекции. Той организира и координира дейностите на мрежа от девет центъра за обучение в 16 населени места на територията на Валония.

С помощта на обучителните центрове и в тясно сътрудничество с професионалните сдружения IFAPME организира и насърчава продължаващо обучение за самонаемти лица и МСП, организира курсове за педагогическо усъвършенстване на работодатели, които наемат стажанти, предлага обучение по бизнес мениджърът.

Споразумението за заетост (La convention de premier emploi - CPE) влиза в сила от 2000 г. На младите хора се предлага работа и професионално обучение с цел намаляване на безработицата, усъвършенстване на училищното образование и трайното им интегриране на пазара на труда.

Споразумението е насочено към работодатели от публичния и от частния сектор. Делът на наемите младежи в предприятията от публичния и сектор трябва да е най-малко 1,5% от общия брой на заетите, а в предприятията от частния сектор - 3% (за фирми с персонал не по-малък от 50 души).

Целеви групи на споразумението са:

- младежи на възраст от 18 до 25 години, които не посещават курсове или в предходния шестмесечен период са били безработни;
- младежи на възраст под 25 години, които са безработни;
- млади хора на възраст под 30 години, които търсят работа.

Споразумението предлага:

- 1) договор за работа (поне на половин работен ден), склучен между младежа и работодателя за 12 месеца;
- 2) договор за работа (поне на половин работен ден), склучен между работодателя и

младежа за период от 12 до 24 месеца, при условие че младежът посещава курс за професионално обучение;

3) договор за чиракуване за период от 12 до 24 месеца.

С нарастване на безработицата сред младите хора се увеличава и броят на **господствящите на образователни услуги и обучение на лица с ниска квалификация**. През последните години са се умножили усилията за съгласуване на инициативите на различните институции. В допълнение към „класическите“ институционални доставчици на обучение са създадени центрове за социално-професионална интеграция и обучение на работното място. По този начин се осигурява достъп до професионална квалификация и трудова заетост с гарантирани социални осигуровки.

Механизмите за социално-професионална адаптация са предназначени за всички лица с ниска квалификация, които не притежават сертификат CESS (Certificat d'enseignement secondaire supérieur) и са безработни.

Интегрирането се извършва в съответствие с изискването на Европейския социален фонд (Fonds Social Européen – FSE. То е организирано на етапи, които не са непременно последователни, понеже някои стратегии за обучение съчетават няколко направления. Елементите на интегрирането са различни във Валония и Брюксел. В Хартата за интегриране са установени 6 нива на регулиране:

- ежегоден доклад за баланса между предлагането и търсенето на пазара на труда в региона;
- прозрачност на предлагането и разпространяване на информация за гражданите и изпълнителите;
- мониторинг на индивидуалния прогрес;
- координация на участниците на регионално ниво;
- външна оценка;
- обратна връзка с потребителите.

Целта е да се окаже подкрепа на всички млади хора до 25 години, на които в срок до три месеца предстои завършване на средно образование. Младежите, търсещи работа

и регистрирани в бюрата по труда, в срок от три месеца се поканват да сключат спо-

разумение за първоначална заетост.

Източник:

Structures des systemes d'enseignement, de formation professionnelle et d'Education des adultes en Europe -

<http://eacea.ec.europa.eu/portal/page/portal/Eurydice/PubContents?pubid=041EN&country=null>

Н. Колева

ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕСТОНИЯ

Началото на реформата на професионалното образование в Естония (1996–2000 г.) се поставя с постигането на общесъщено съгласие. На тази основа започва диалог между учители и социални партньори, променя се законодателството и се създават условия за ново качество на образователната система.

Принципите на реформата в професионалното образование се определят от следните документи:

- Концептуални основи на професионалното образование (1998 г.);
- Програма за развитие на професионалното образование 2001 - 2004 г.

През 2005 г. е изработена програма за развитие на професионалното образование до 2008 г. В основата ѝ са залегнали принципи, които засилват връзката между професионалното образование и общество и способстват за развитие на образователната система, нейното качество, достъпност, ефективност, гъвкавост и прозрачност. Важно условие за провеждане на реформата е непрекъснатото сътрудничество на държавата с органите за местно самоуправление, работодателите и другите социални партньори.

Целта на промените е да се повиши качеството и да се издигне престижът на професионалното образование, да се увеличи броят на учащите и да се подобри професионалната им реализация.

Проучване в областта на образованието в Естония показва, че през 2006 г. всеки трети жител на страната на възраст от 15 до 74 години е завършил някакъв вид сред-

но професионално образование.

Управление на професионалното образование

Основната рамка на политиката в областта на професионалното образование се определя от парламента, а правителството изработва националната стратегия. **Министерството на образованието и науката** с помощта на другите министерства, имащи отношение към професионалното образование и местните органи на държавната власт, координира и реализира образователната политика. При формирането на политиката помош оказват структури с консултативни функции: **Съюз на учителите, Естонски образователен форум, Конфедерация на работодателите, Фонд Innove за развитие на ученето през целия живот.**

В структурата на Министерството на образованието и науката е създаден **Отдел за професионално образование и обучение**, който осъществява образователната политика в средното професионално образование и обучението на възрастни. Отделът представлява министерството в комисии по присъждане и потвърждаване на степени за професионална квалификация.

Държавният изпитен и квалификационен център е подчинен на министъра на образованието. Той предоставя информация на ученици, учители, училища, ръководители на учебни заведения и обществеността за обучението в различните форми на професионалното образование, съдейства за прилагането на учебните програми и развитието на системата за подготвка на учители,

оценяването на резултатите от учебната дейност.

Службата за професионална квалификация съдействва за създаването и развитието на единната система за професионална квалификация и работи за постигане на сравненост на квалификациите и признаването им в чужбина. Тя организира работата на професионалните съвети, разработва професионалните стандарти, критериите за проверка и оценка на знанията; поддържа държавния регистър на професии.

Фонд Innove за развитие на ученето през целия живот е неправителствена организация, която подкрепя и консултира организацииите, занимаващи се и развиващи различни форми на професионално образование и учене през целия живот. Той предпреди инициативи и действия за продължаващо професионално образование и развитие на човешките ресурси чрез програми на ЕС.

Форми на професионално образование

Стандартите KHS регламентират организацията на професионалното образование и изясняват определените от Закона за професионалното училище нови форми на обучение.

Начално професионално образование:

- след основно образование (ККПВ);
- след средно образование (КККВ).

Професионална подготвка:

- професионално обучение на лица повъзрастни от 17 години, без да се изисква завършено основно образование;
- професионално обучение след основно образование;
- средно професионално образование;
- професионално обучение след средно образование;
- обучение за чираци и калфи.

Професионално обучение без да се изисква завършено основно образование (КРта)

- приемът в тази форма не изисква завършено образователно ниво;
- обучението е по учебна програма, включена в образователната информационна система EHIS;

- срокът на обучение е от 20 до 100 седмици;

- в края на обучението учениците получават удостоверения за професионално обучение;

- Възможности за по-нататъшно обучение – завършване на основно образование, след което може да се продължи в учебно заведение от системата на средното образование.

Професионално обучение след основно образование (КРВ)

- прием след завършване на основно образование;

- обучение на работното място и в училище;

- обучение по учебна програма, включена в образователната информационна система EHIS;

- срок на обучение - 40-100 седмици;

- в края на обучението учениците получават свидетелство за професионално обучение;

- Възможности за по-нататъшно образование – завършване на средно образование (гимназия за възрастни, вечерно, дистанционно или обучение в средните училища и гимназии).

Средно професионално образование (ККРВ)

- прием след завършване на основно образование;

- обучение по учебна програма, включена в образователната информационна система EHIS;

- срокът на обучение е най-малко 120 седмици, като 50% от времето трябва да бъде за професионално обучение;

- общообразователната подготвка е най-малко 40 седмици;

- при завършване се получава сертификат за средно професионално образование;

- Възможност за продължаване на обучението във висше учебно заведение.

Професионално обучение след средно образование (ККВ)

- прием след завършено средно образование;

- обучението се извършва по учебна

програма, включена в образователната информационна система EHIS;

- срокът на обучение е от 20 до 100 седмици;
- при завършване се получава сертификат за професионално обучение;
- възможност за продължаване на образованието във Висше учебно заведение.

Обучение за чираки и калфи

- специфична форма на обучение;
- на основата на договор между ученик, училище и работодател;
- 1/3 от обучението се извършва в учи-

Източник:

Профессиональное образование. Общие Вопросы профессионального образования -

<http://www.hm.ee/index.php?248981>

Е. Джерманова

ВИСШЕТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ В ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА

През 2005 г. влиза в сила нов закон за образователната система, който обхваща и Висшето професионално образование. Министерството на образованието разработва образователните програми за всяка степен на средното образование и акредитира програмите на отделните Висши професионални училища. Организацията на Висшите професионални училища е отговорност на регионалните органи.

Висши професионални училища

Съгласно Закона за Висшето образование институциите за Висше образование са два типа:

- университетски - осигуряващи образователни програми за всички квалификационни степени;
- неуниверситетски - предлагат само бакалавърски програми.

Бакалавърските програми са насочени към професионална подготвка и осигуряват обучение за магистърски програми. Те имат продължителност 3-4 години и завършилите придобиват квалификационно ниво ISCED 5A. Бакалавърските програми се предлагат предимно в частните Висши учебни заведения.

Институциите за Висше образование

лише - теоретична подготвка по специалността и получаване на общи знания и умения;

- 2/3 от обучението се извършва на работното място в предприятието - професионална практическа подготвка, придобиване на специални умения и компетенции;
- програмите зависят от формите на обучение;
- индивидуалните програми за обучение са на основата на потребностите на обучавания и особеностите на работното място;
- сертифициране на работните места.

обикновено осигуряват квалификации на ниво ISCED 5A и 6. Висшите професионални училища (*vysší odborné školy*) са включени в системата за Висше образование от 1995 г. Насочени са към осигуряването на практически ориентирани квалификации на ниво ISCED 5B.

Образователните програми във Висшите професионални училища са 3 години редовно обучение, а медицинските програми са 3,5 години и включват практическа подготвка. Средният брой на студентите в едно училище е 126.

Отговорни институции

Институцията, отговорна пред Министерството на образованието за професионалното образование, е Националният институт за техническо и професионално образование (*Národní ústav odborného vzdělávání*). Той има консултативни, експертни и изследователски функции, свързани със средното професионално/техническо образование и Висшето професионално обучение, и координиращи функции между образованието, кариерните центрове и пазара на труда.

Консултативни функции има и Комисията по акредитация (*akreditační komise*) За Висше, Висше професионално образование и

курсове за подготвка на учители.

Прием

Приемат се само кандидати, издържали държавен зрелостен изпит (maturitní zkouska) за завършено средно образование - общо, техническо или професионално средно образование, които обикновено са на възраст 19 години. Училищното ръководство решава дали ще се провежда приемен изпит и какво да бъде неговото съдържание.

Учебни програми

Всяко училище изготвя собствена образователна програма. Въз основа на решение на Комисията по акредитация на Висшето професионално образование от 2005 г. програмите подлежат на акредитация от Министерството на образованието, младежта и спорта. Практическата подготвка е част от обучението. Тя се осъществява както във Висшето училище, така и на работни места във фирмите на базата на сключени договори. Освен акредитираните образователни програми, институциите за висше образование предлагат и програми за учене през целия живот.

Оценяване/сертификация/квалификации

Формите на оценяване са регламентирани в закона за Висшето професионално образование. Всяко училище избира коя форма да прилага.

Висшето професионално образование завършва с теоретичен изпит (absolutorium), включващ не повече от три професионални предмета, изпит по чужд език и защита на дипломна работа. Дипломната работа може да бъде написана и защитена от няколко студента, но всеки студент се оценява индивидуално. Издържалите изпита получават **диплома за придобита степен дипломиран специалист** (diplomovaný specialista), чиято абревиатура DiS се записва след името.

Завършилите могат да повишат своята квалификация в институциите за висше образование при еднакви условия със завършилите гимназия с издръжана матура. Допълнение към Закона за Висше образование от 2004 г. улеснява преминаването от Висшите професионални училища към институ-

циите за Висше образование.

Бакалавърската програма завършва с държавен изпит или защита на дипломна работа. Завършилите придобиват образователна степен „бакалавър“ (bakalář - Вс. или bakalář umění - ВсА.).

Магистърската програма завършва с държавен изпит или защита на дипломна работа. Завършилите придобиват образователна степен „магистър“, (magistr umění - MgA.), „инженер“ (inženýr -Ing.), „инженер архитект“ (inženýr architekt - Ing. arch.). Студентите по медицина, ветеринарна медицина и хигиена завършват с държавен изпит (rigózní zkouška) и придобиват степен „доктор по медицина“ (MUDr.), „възболекар“ (MDDr.) „или доктор по ветеринарна медицина“ (MVDr.). Всички титли се поставят пред името.

Преподаватели

Законодателно се въвежда нова категория за преподавателите във Висшите професионални училища. Те могат да са преподаватели по общи и технически предмети или по практическа подготвка и професионална практика.

Продължаващо обучение и подготвка на възрастни

В Закона за образованието и Закона за Висшето образование са определени образователните нища на обучението за възрастни (или ученето през целия живот).

През 2006 г. е прием Закон за верификация и признаване на резултатите от продължаващото образование.

Видове институции

Образованието на възрастни се осъществява в:

- училища (базови, гимназии, Висши професионални или институции за висше образование);
- организации (предприятия, институти, държавна администрация), осигуряващи обучение на своя персонал;
- организации с нестопанска цел – от образователния сектор, професионални организации, фондации, църкви, търговски съюзи, политически партии, културни институции (музеи, галерии, библиотеки, култур-

ни домове);

- търговски образователни институции.

Училищата могат също така да организират образователни курсове срещу заплащане.

Организационни принципи

Обучението на Възрастни в средно и Висше професионално образование обикновено е задочно под формата на:

- Вечерни курсове (večerní) – от 10 до 18 часа седмично;
- дистанционно обучение (dálkové) – с провеждане на 200-220 консултативни часа за учебна година;
- курсове чрез е-обучение (distanční) – самостоятелно обучение, главно по информационни технологии, подпомагано от индивидуални консултации;
- комбинирано обучение (kombinované) – редовно обучение по една от горните форми.

Осигуряване на качество

Училищата на всички образователни нива, с изключение на институциите за Висше образование, се оценяват от училищния инспекторат на Чехия.

Съществуват два начина за осигуряване на качеството:

- чрез прилагане на международния стандарт ISO 9000, като нараства броят на ин-

Източник:

Structures of education, vocational training and adult education systems in Europe, 2008 Edition - <http://eacea.ec.europa.eu/portal/page/portal/Eurydice/showPresentation?pubid=041EN>

М. Стоянова

ВИШЕТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ В ХОЛАНДИЯ

В Холандия съществува гъвкавонентна система на Висше образование (ISCED 5A/5B):

- университетско образование (wetenschappelijk onderwijs = WO);
- Висше професионално образование (hoger beroepsonderwijs = HBO), предлагано от университетите за професионално образование (hogescholen).

Професионалните университети (HBO)

имат системите, които се стремят да получат този сертификат;

- налагане на изисквания на базата на теорията за общото управление на качеството (Total Quality Management) от асоциации на образователни и консултантски фирми.

Оценяване, акредитиране и признаване

Курсовете за Възрастни в рамките на ученето през целия живот, организирани от институциите за Висше образование, завършват с получаване на сертификат.

Всяка квалификация, придобита в средно или Висше професионално образование, може да бъде придобита въз основа на предишно образование в съответно училище, след изпит по предметите или други елементи на образователната програма.

През 2007 г. е въведена система за държавно признаване на квалификациите в областта на продължаващото професионално образование и подготвка, отговаряща на ISCED 3C. Успешното преминаване на изпита, предвиден в Закона за Верификация и признаване на резултатите от продължаващото образование, се документира със сертификат, в който се изброяват професионалните умения.

Някои професии в областта на медицината и техническите професии имат собствена система за изпитване, която се провежда от професионални организации.

са изцяло ориентирани към професионалното обучение и развитие на студентите. Те са над 60 на брой и предлагат само бакалавърска степен, която се присъжда след четиригодишно обучение. Учебните планове в HBO са тясно свързани с практиката и голема част от заниманията протичат под формата на стажове в компании. По-големите Висши училища приемат по 20-25 хил. малдежи годишно. След първата година на Вис-

Образователната система на Холандия

Задължително образование												13	14	15	Клас				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19+	Години
Начално образование																			
Предучилищно образование																			
ISCED 0																			
Предучилищно образование																			
ISCED 1																			
Начално образование																			
ISCED 2																			
Пред-профессионално средно образование (VMBO)																			
ISCED 2a																			
Горно общо средно образование (HAVO)																			
Класове 1-3																			
ISCED 2a																			
Пред-университетско образование Класове 1-3 (VWO)																			
ISCED 2a																			
Пред-университетско образование Класове 4-6 (VWO)																			
ISCED 3a																			
Пред-профессионално средно образование (HAVO) Класове 4-5																			
ISCED 3a																			
Горно общо средно образование (HAVO) Класове 4-5																			
ISCED 3a																			
Пред-профессионално образование (HBO) ISCED 5b																			
ISCED 4																			
Пред-профессионално образование (HBO) ISCED 5b																			
ISCED 4																			
Пред-профессионално образование (HBO) ISCED 5b																			
ISCED 5a																			
Пред-профессионално образование (HBO) ISCED 5b																			
ISCED 6																			
Пред-профессионално образование (HBO) ISCED 6																			
ISCED 6																			

ше професионално образование (propedeuse) студентите имат възможност да се прехвърлят в университет.

Прием

За прием във Висше професионално образование кандидатите трябва да притежават един от следните документи:

- Диплома за завършена горна степен на средно образование (HAVO);
- Диплома за завършено средно професионално образование (MBO);
- Диплома за завършено предуниверситетско образование (VWO).

Лица на възраст на/nад 21 години, които не отговарят на изискванията, могат да бъдат допуснати след специален приемен изпит.

Приемът в университет е възможен с дипломата за завършено VWO или HBO образование. Лица на възраст на/nад 21 години, които не отговарят на изискванията, могат да бъдат допуснати след специален приемен изпит.

Обучаващите се по образователните степени HAVO и VWO имат възможност да комбинират обучението си в т. нар. подготвително средно професионално образование (VMBO), което съчетава професионално обучение с теоретично обучение по езици, математика, история, изкуства и науки, като това е задължителна препоставка за прием в някои от университетските гисциплини. За други гисциплини като танци или спорт се изискват специфични умения, чието наличие се установява от самата образователна институция. Някои образователни програми признават положението изпити

при предходното обучение по предмети, включени в програмата.

Продължителност на програмите

Пълният курс на Висше професионално образование продължава четири години. Възможно е и задочно обучение, като обучаващите посещават и програми, съчетаващи работа и образование (известни като съвместно обучение).

Квалификации

Структурата бакалавър/магистър (Ba/Ma) се прилага в системата на холандското Висше образование от септември 2002 г. Студентите получават ОКС „бакалавър“ след успешното завършване на четиригодишен курс на Висше професионално образование (HBO) или тригодишен курс на университетско образование (WO). Новата образователна система допуска институциите за Висше професионално образование да предлагат магистърски програми. Образователна степен „бакалавър“ или „магистър“ във Висше професионално образование се присъждат на студенти, които са издържали окончателния изпит на съответната програма.

Завършилите Висше професионално образование с ОКС „бакалавър“ най-често започват работа, но имат право да получат ОКС „магистър“ във Висше професионално образование или в университет. След получаването на университетска ОКС „бакалавър“ студентите могат да пристъпят към получаването на магистърска степен най-малко по една магистърска учебна програма.

Придобилите магистърска степен имат право да запишат докторантюра в университет (ISCED 6).

Източници:

Structures of education, vocational training and adult education systems in Europe -

http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_NL_EN.pdf

Summary sheets on education Systems in Europe - The Netherlands -

http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/047DN/047_NL_EN.pdf

Холандската образователна система -

http://www.dynot.net/index.php?id=47&option=com_content&task=view&lang=bg

М. Стойнова

СТРАТЕГИИ И ПРОГРАМИ ЗА КВАЛИФИКАЦИЯ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ

МОДУЛНИ ПРОГРАМИ В ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Във всички сектори на икономиката не гостигат квалифицирани работници и специалисти. От средното професионално училище излизат теоретично подгответени кадри, но без добри професионални умения. На практика се получава така, че младият човек с диплома, отивайки на работа, вместо да започне да прилага знанията си, трябва отново да се учи. Тази ситуация не е в интерес нико то на завършилите, които имат затруднения при намирането на работа, нико то на работодателите, които търсят квалифицирани работници. През последните години се полагат усилия за преодоляване на това противоречие чрез прилагане на нови подходи, които да подобрят качеството на средното професионално образование.

Една от целите на Копенхагенската декларация на ЕК е да се създаде единно европейско пространство в областта на професионалното образование и обучение и за взаимно признаване на националните квалификации (дипломи) на територията на ЕС. На тази основа се създава **програмата Delphi II** за сътрудничество в областта на образоването между ЕС и Русия, чиято цел е да се обнови съдържанието и методологията на руското образование и да се приведе към европейските стандарти.

Социално партньорство

Успехът на реформата в професионалното образование в голяма степен зависи от активното сътрудничество между работодателите и училищата. Практиката на социално партньорство е широко разпространена в страните от ЕС.

Една от насоките на реформата в средното професионално образование е въвеждането на образователни програми, съставе-

ни от отделни модули. Те се изработват според потребностите на пазара на труда. Необходимостта от постоянна обратна връзка и сътрудничество между училищата и работодателите повишава отговорността на работодателите и ги превръща в страна на образователния процес. В рамките на програмата Delphi II учебните заведения трябва периодично да анализират потребностите от конкретни знания и умения. Този анализ предполага провеждане на пручване на основата на анкета сред работодатели от различни отрасли на промишлеността, за които се подготвят специалисти в системата на професионалното образование и обучение.

Преди да се състави модулна програма за конкретна специалност, се изследват нуждите на водещите предприятия от отрасъла и се уточнява какви знания и умения трябва да притежават работниците. Това е особено необходимо в случаите, когато няма професионални стандарти. Динамиката на пазара на труда, появата на нови професии и подобряването на професионалната подготвка правят още по-наложителна постоянноната връзка с работодателите. Модулната програма може и трябва да се адаптира, като се отчитат промените, които настъпват в дадена професия. Компаниите и организации с желание пристъпват към сътрудничество, тъй като е в тяхен интерес да получават от образователната система необходимите им кадри.

Във всеки модул се включва отработването на определена операция, свързана с конкретната професия. За всяка специалност се изработва функционална карта, включваща всички модули, които трябва да бъдат

усвоени от обучавания. В резултат на усвояването на модулната програма учащите получават не само професионални компетенции, но и социални умения за ефективно общуwanе с колеги, клиенти и ръководители, научават се да вземат решения, да мислят иновативно и да имат активно поведение на пазара на труда. Експертите препоръчват в програмите да се въвежда модул „устройване на работата“, който да подпомага усвояването на рутинни дейности като писане на резюме, интервю с работодател и др. Всеки модул завършва с оценяване и сертифициране.

Гъвкавите модулни програми, отговарящи на изискванията на работодателите,

създават карти, които се търсят на пазара на труда. Според методиката, предложена от експерти на ЕС, модулните програми обхващат само частта за професионална подготовка, без да засягат общеобразователната, която се предлага в училищата по традиционните методи. Изследвания, проведени в Швеция, показват, че модулните програми значително подобряват качеството на професионалната подготовка, но опитите общеобразователната подготовка да премине на модулна система, водят до намаляване на качеството на общото образование. Неговото високо ниво е основата, на която по-късно става професионалната реализация и ученето през целия живот.

Разлики между модулните и традиционните програми за професионално образование

Основни критерии	Професионално образование на основата на модулни програми	Традиционно професионално образование
Стандарти (основно съдържание)	Ориентирано към нуждите на пазара на труда.	Ориентирано към изискванията, определени от образователната система (брой часове).
Учебна програма	Изградена гъвкаво с подбрани модули, отговарящи на потребностите на пазара на труда от конкретни умения и знания, които при необходимост се коригират и допълват.	Цялостна програма по професии, включваща дисциплини с теоретична и практическа насоченост и ориентирана към общите подходи и методи на професионалната дейност.
Методи на обучение	Насочени към практическата дейност на учащите. Преподавателят е организатор на процеса на обучение и консултант при изпълнение на практическите задачи.	Лекции, демонстрации, обяснения. Преподава се материал, който е повторение на учебника. Не се актуализират програмите за обучение.
Оценяване	Придобитите компетенции се оценяват с формулировката „умее“, „не умеет“. При желание или необходимост в оценяването участват външни експерти (работодателите). Липсата на умения при изпълнението на дадена професионална дейност налага учащият да повтори обучението в конкретния модул.	Оценяване на знанията и посещаемостта, зачети, тестове. Методиката не позволява учащите да повторят част от обучението за усвояване на конкретна професионална операция.

Продължителност на програмите за обучение	Гъвкави по отношение на продължителността.	Точно определена продължителност.
Място на провеждане на обучението	Обучението се провежда с различни методи и на различни места. В него участват активно социалните партньори.	Обучението се провежда обикновено в сградата на учебното заведение.

Източник:

Профобучение по-европейски: модульные программы в профессиональном образовании - <http://www.zarplata.ru/a-id-13726.html>

Е. Джерманова

ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА СРЕДНОТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ В ГЕРМАНИЯ

Федералното министерство на образованието и изследванията на Германия изготвя ежегодно доклад за състоянието на професионалното образование, като за 2008 г. е отделено специално внимание на качеството му. Осигуряването на качество при обучението на работното място е обект на редица научни изследвания и включва:

- оценяване на качеството на обучение на работното място от гледна точка на учениците;
- разработване на инструментариум за самооценяване и повишаване на качеството на обучение на работното място;
- анализ на актуалното състояние на качеството на обучение на работното място.

Оценяване на качеството на обучение на работното място от гледна точка на учениците

Изследванията, проведени сред учениците, имат за цел откриването на причините за големия брой предсрочно прекратени договори за обучение между учениците и предприятиета. От тези изследвания става ясно при какви условия се обучават младите хора и доколко те отговарят на техните очаквания за качество на обучението и какви противоречия възникват от това.

В провинция Бремен е проведено проучване сред ученици, обучаващи се в занаятчийски професии. То проследява какви личностни, социални и производствени фактори

влиятат върху качеството на обучението. Резултатите от проучването показват, че в началото на обучението учащите имат изключително положителна нагласа към различните аспекти на обучението и учебното съдържание, но с течение на времето тя се променя в отрицателна посока. И обратното, някои негативни страни на производствената практика след време се възприемат по-положително. Отчитат се съществени различия при момичетата и момчетата, както и при учениците, деца на емигранти.

Съюзът на германските синдикати също провежда свое проучване сред учещи в 25 от най-разпространените професии в Германия. Голяма част от учениците оценяват високо качеството на своето обучение. Индикаторите, по които се оценява обучението, са: учебно съдържание, ниво на обучението по специалността, времетраене на обучението, положен извънреден труп, заплащане, лична преценка за качеството на обучение. За различните професии тези индикатори имат различна тежест. Качеството на обучение зависи от избраната професия, от съответния бранш и големината на фирмата/предприятието, в което се провежда обучението.

Инструменти за самооценяване на качеството на обучение на работното място

В Института по техника и образование

към Университета в Бремен е разработен инструмент за самооценяване, наречен "качество – приходи - разходи", който е приложен на практика. Инструментът включва финансово оценяване на направените разходи за обучението на учениците и приходите, получени от техния труд. Качеството на обучението се измерва в зависимост от баланса между приходите и разходите. В случаите че балансът е положителен, се приема, че предприятието е постигнало високо качество на обучението на своите стажанти.

Анализ на актуалното състояние на качеството на обучение на работното място

Комисията по образованието към Федерацията и провинциите инициира проучване, като изследва състоянието на качеството на професионалното образование при двамата партньори в системата – предприятие и училище. В това проучване са проследени следните основни дейности по осигуряване на качеството:

- дефиниране на изискванията за качество;
- набелязване на цели;
- оценяване на постигнатите цели;
- набелязване на необходими мерки за подобряване на качеството;
- осигуряване на необходимите рамкови условия.

Проучвания в три големи предприятия, в които се обучават ученици, показват, че дефинирането на качеството на обучението и неговите цели играе важна роля не само в теоретичния рамков модел, но и в производствената практика. Основната цел на

професионалното обучение е придобитите по време на обучението умения да задоволяват нуждите на пазара на труда от такива квалификации. Резултатите от проучването показват, че е необходима целенасочена работа по организацията на дейностите, свързани с осигуряване на качество в обучението.

Подобни са резултатите от изследване на Федералния институт за професионално образование (BIBB) сред 633 предприятия (от общо над 1500). Получените данни показват, че подобряването на качеството на професионалното образование е свързано с:

- подпомагане на производствената практика от отговорните за целта служби;
- изготвяне на сравнителен анализ на отделните предприятия съгласно съответните стандарти от отговорните служби;
- създаване на рамкови условия за обучение от предприятията;
- ориентиране на професионалното обучение към производствената практика;
- контролиране и управление на процеса на обучение от предприятието и училището;
- създаване на обща производствено-образователна култура;
- поемане на отговорност за обучението от самите учащи.

Федералното министерство на образованието и изследванията на Германия е възложило на Института по техника и образование към Университета в Бремен да определи нуждите от подходящи практически инструменти за осигуряване на качество на обучението на ученици в предприятията, в които се обучават.

Източник:

Berufsbildungsbericht 2008 - http://www.bmbf.bund.de/pub/bbb_08.pdf

Ю. Дичева

ПОДГОТОВКА НА КАДРИ ЗА ГОРСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ ВЪВ ФИНЛАНДИЯ

Образованието по лесотехнически дисциплини във Финландия има дълга традиция и се счита за най-качественото в тази област, а финландските специалисти – за най-подготвените. Държавата подпомага обучението на кадри за горската промишленост чрез пряко финансиране, данъчни стимули, облекчения и грантове.

Подготвката по различни специалности и професии от областта на горското стопанство е значително опростена. Съществуват три основни степени на лесотехническо професионално образование: професионално-технически училища, политехнически училища и университети.

Професионално-технически училища – начална степен на професионалното образование

Политехнически училища – приемът в тях е след завършване на 10 клас. В страната има 27 такива училища (от общо 200 професионални училища с различна насоченост). Осем от тях подготвят технически персонал - оператори и механици на машини за дърводобивната и дървопреработващата промишленост, шофьори и лесотехници. Останалите подготвят специалисти за поддържане на горските екосистеми. Стремежът е да се запознават учениците с последните новости в областта на дърводобива и дървопреработването и да се повишава квалификацията на учителите. Това е особено заслено в училищата, които са в един регион, и се изразява в обмен на опит, учебни програми и взаимно повишаване на квалификацията на учителите.

Основните принципи на финландското средно професионално образование са:

- досътъпност;
- сътрудничество с бъдещите работодатели;
- Възможност за по-нататъшно образование;
- Взаимодействие с общото средно образование.

Целта на професионалното образование

е да се подготвят добри специалисти, да се повиши престижът на професията и да се намали броят на отпадащите ученици.

Средното професионално образование във Финландия е под ръководството на **Министерството на образованието**, което определя броя и вида на квалификациите и общия брой на учениците.

Националният съвет по образование разработва основния учебен план, а общински служби определят учебната програма за изучаваните дисциплини.

Общите правила на професионалното средно образование изискват учениците да имат най-малко 20 кредити - под формата на учебна практика на работното място (според финландските стандарти това съответства на шест месеца практическо обучение). Набирането на кредити изисква сключване на договор с компания за провеждане на практиката, според която компанията осигурява квалифицирани специалисти, техническо оборудване за обучение и заетост на учениците. Взаимоотношенията между компанията и учениците са на принципа "ученик-инструктор".

Практическата подготовка за всички специалности и професии от областта на горското стопанство дава на обучаваните знания за практическа дейност, която ще трябва да извършват в реалния живот, осигурява им работни места след завършването и повишава съответствието между учебните програми и производствения процес. Освен това за своята работа по време на обучението учащите получават парично възнаграждение, макар и в малък размер.

Обучението в средните професионални училища е три години или 120 кредити.

Основната програма се комбинира с професионални учебни дисциплини, а обучението се извършва по индивидуален план. За някои специалности продължителността на обучението е една година, през която се изучават само специални предмети.

Основно се изучават три специалности

– работа в горското стопанство, подготвка на дървен материал и използване на горите и опазване на околната среда. Към специалните предмети по избор се включват: горско стопанство, дърводобив, опазване на природата, предприемачество, преработване, рециклиране и транспорт на дървен материал, добив на дърва за огрев, екотуризъм, подобряване на горския фонд и др. Към задължителните общеобразователни предмети се включват финландски (или майчиният език на учениците), английски, шведски език, математика, физика, химия, изкуство и физическо възпитание. Допълнително могат да се изучават предприемачество, компютърна грамотност, етика, психология.

В училищата, където се обучават оператори на машини за горската промишленост, основни учебни предмети са: възпроизвеждане на горския фонд, планиране на дърводобива, предприемачество и комуникации; поддръжка и ремонт на техниката. По избор се изучават още: устройство на трактори за горската промишленост, механизирано прибиране и транспортиране на дървесина и др.

В училищата, където акцентът в обучението е върху използване на горите и екологията, основни предмети са: природознание, хармонично развитие и ефективно използване на горите, опазване и защита на природата и обслужване на клиентите. Другите изучавани предмети са в съответствие с професионалните и общеобразователните предмети в останалите училища.

Техникуми и университети

Следващата степен за подготвка на кадри за горската промишленост са техникумите (8 в страната) и университетите. Завършващите получават висше професионално образование и подготвка за горски специалисти.

Източник:

Заезжий лесоруб - <http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocsID=883745>

Обучението в техникумите продължава 3-4 години и на завършилите се присъждат бакалавърска степен.

Два университета подготвят специалисти за горската промишленост по четири специалности – управление на горските екосистеми, управление и планиране на горите, лесоинженерство. Обучението е с продължителност от 3 до 6 години. На завършилите се присъждат степените бакалавър, магистър и доктор.

Студентите могат да изберат между обучение с теоретична или практическа насоченост.

Във всеки университет има програми на английски език, а някои дисциплини по предпочтение са на руски език.

Висшето лесотехническо образование е платено, като учебната практика е безплатна.

Университетите поддържат тесни отношения с компании по дърводобив и дървопреработване, провеждат краткосрочни курсове за обучение на персонала им в университета, на работното място, вкл. и в чужбина.

Финансиране

По данни на Националния съвет по образование във всички степени за подготвка на специалисти за горската промишленост постъпват около 1300 души годишно. Правителството субсидира професионалните и политехническите училища, техникумите и университетите, защото горското стопанство е стратегически отрасъл на промишлеността на Финландия.

За обучението на специалист по екологично използване на горите годишно се отделят 16 309 евро, за оператори на машини за горската промишленост – 21 113 евро, като 57% от сумата се дава от държавата, а 43% – от общините.

Е. Джерманова

ЦИФРИ И ФАКТИ

ПРОФЕСИОНАЛНИ ПРОГРАМИ ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ (ISCED 5B) В ЕВРОПА

Седем са степените на образование според ISCED 1997, като някои от тях са подразделени на подстепени. Степен 5 например е подразделена на 5A и 5B. Програмите ISCED 5B са обикновено по-крамки от тези на сте-

пен 5A и са фокусирани върху професионалните умения, необходими за излизане на пазара на труда. Успешното завършване на тези програми приключва с квалификации, релевантни на изискванията на пазара на труда.

Пътеки към пазара на труда според ISCED-1997

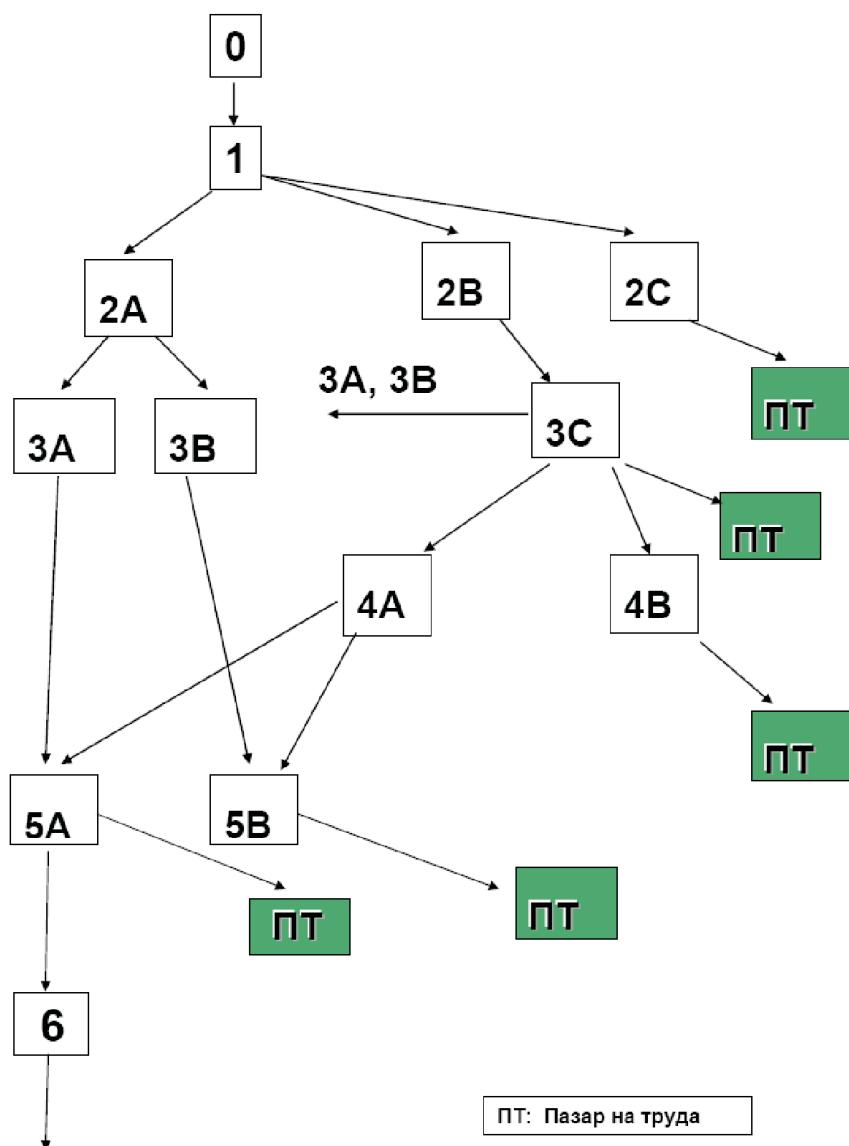

Таблица 1. Програми за Висше професионално образование ISCED 5B и за професионално обучение след средно образование ISCED 4 в Европа към 2005 г.

Държава	ISCED 5B	Връзка с BO	ISCED 4	Връзка с BO	(*) Бележки
Австрия	•	•	•	•	
Белгия			*		Съществува 4-та степен на средно образование
България	•	•	•	•	Само в някои области
Великобритания	•	•	•	•	
Германия	•*				Berufsakademien (професионални академии) – само в някои провинции
Гърция			•		
Дания	•	•			
Естония			•	•*	Само в някои области
Ирландия	•	•			
Исландия	•	•			
Испания	•	•	•*		Достъп до университет
Италия	•	•	•	•	
Кипър	•	•			
Латвия	•	•			
Литва	•	•*	•		Епизодично
Лихтенщайн	*				Договори с предприятия
Люксембург	•	H.g.	•		
Малта	•	•	•	•	
Норвегия	•	•	•	•*	Само за определени специалности
Полша			•		
Португалия					
Румъния	•	•*	•	•*	В зависимост от институцията
Словакия					
Словения			•*	•**	*10-20% ** Само за определени области
Турция	•	•			
Унгария	•	•			
Финландия	H.g.				
Франция	•	•	•	•*	Само в някои области
Холандия	•	•*	•	•**	* В зависимост от институцията ** Достъп до BO
Хърватска	•	H.g.			
Чехия	•	•*			
Швейцария	•	•			Само по изключение
Швеция	•	•	•	•*	Само за определени области

H.g. - няма данни

Във всички държави програмите за образователна степен ISCED 5B се организират от държавата, понякога в сътрудничество с частни институции или с професионални организации.

Таблица 2. Отговорни институции, признаване и финансиране на ISCED 5B към 2005 г.

Отговорни институции							Признаване на образованието (освен сържавното)	Недържавни източници на финансиране
Държава	Държавни	Частни институции	Индустрия	Професионални организации	Сътрудничещи органи	Други	Да	При определени условия
Австрия	•	•		•	•	•	•	
България	•	•						
Великобрит.	•	•						
Дания	•							
Ирландия	•	•		•	•	•		
Исландия	•	•					•	•
Испания	•	•						
Италия	•							
Кипър	•	•						
Латвия	•	•				•		
Литва	•	•				•		
Люксембург	•						•	
Малта	•							•
Норвегия	•	•			•(2)	•		•
Румъния	•	•					•	
Турция	•	•(3)	•	•	•	•		
Унгария	•	•			•	•		
Франция	•				•			
Холандия	•	•					•	
Хърватска	•	•					•	
Чехия	•	•			•(1)	•		
Швейцария	•	•						
Швеция	•	•					•	

(1) църквата

(2) университети и университетски колежи

(3) само 4,4% от образователната система в подстепените

Елементи на добри практики във висшето професионално образование в Европа, използвани в организирането на програми ISCED 5B:

- многопосочни образователни пътеви, които предпоставят учене през целия живот, и включват разнообразни форми на обучение, вкл. за възрастни, и възможност за придобиване на една и съща образователна

степен в различни институции;

- предлагане на краткосрочни професионални програми, едновременно с програми на по-високо ниво в една и съща институция;
- тясно сътрудничество между университетите и други висши училища с училищата, предлагачи програми ISCED 5B;
- развитие на системата за ВО като образователна стълбица за прогресивно учене;

- тесни връзки с компании, професионални организации и стопански камари;
- използване на практическа ориентирани методологии, основаващи се на учене

чрез практика;

- прилагане на системи за осигуряване на качеството.

Източник:

Проучване на образователно-квалификационната степен „специалист по...“ в българската система за Висше образование -

http://www.minedu.gov.bgsitescms/export/sites/mon/left_menu/conferences/materials/college.pdf

М. Стоянова

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ ПРИЕ „ЕРАЗЪМ МУНДУС II“

Европейският парламент взе решение за стартиране на втората фаза на програма „Еразъм Мундус“ (2009-2013 г.). Новото в нея е, че ще се разшири обхватът на програмата за докторски степени и ще бъдат създадени повече контакти с европейски студенти, които се обучават извън ЕС.

„Еразъм Мундус“ е европейска програма за повишаване на качеството на висшето образование. Тя е насочена и към подобряване на междукултурния диалог чрез сътрудничество с трети страни. През първата фаза (2004-2008 г.) повече от 6 хил. студенти извън ЕС са получили стипендия за обучение в Европа и повече от хиляда преподаватели от тези страни са взели участие

в магистърски програми и изследователски дейности в европейски университети.

Европейският парламент предлага новата фаза „Еразъм Мундус прозорец за външно сътрудничество“ (Erasmus Mundus External Cooperation Window) да бъде включена към основната програма. Създадените в рамките на програмата партньорства ще позволяват трансфера на добри практики и обмен на студенти и преподаватели на всички нива на висшето образование.

Първата съвместна инициатива на „Еразъм Мундус II“ ще се осъществи през академичната 2010/11 година. За целта програмата трябва да бъде приема възможно най-рано от всички страни членки.

Източник:

Европейският парламент прие Еразъм Мундус II -

<http://evropa.dnevnik.bg/show/?storyid=569231>

Е. Джерманова

ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ АКАДЕМИИ В ГЕРМАНИЯ – МЕЖДИННА ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ МЕЖДУ СРЕДНОТО И ВИСШЕТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

Системата на висшето образование в Германия обхваща около 360 висши училища от следните видове: университети, специализирани висши училища, педагогически висши училища и висши училища по изкуства и музика.

Университетското образование е на академично ниво и дава възможност на студентите да продължат в докторски програми

Специализираните висши училища са с по-голяма практическа насоченост и обучението в тях е с 2 семестъра по-крамко от университетското. Има и трети тип вузове – технически висши училища, които предлагат обучение както по технически, така и по хуманитарни дисциплини.

Специализирани висши училища

Специализираните висши училища са

около 156 в цялата страна, 27 от които - в източните провинции. Те са наследници на бившите инженерни училища, академии и други специализирани училища и имат задачата да задоволят потребностите от висококвалифицирани специалисти в отделните професии. За разлика от университетите в програмите за обучение в специализираните висши училища са предвидени семестри за практическо обучение.

В отделните германски провинции завършването на специализирано висше училище се осъществява по различни начини. Най-често се изготвя писмена дипломна работа, свързана с разработването на конкретен актуален практически проблем. Темите за дипломни работи в инженерните специалности възникват от съвместната работа на студента и промишленото предприятие, в кое то той провежда практиката си. След успешната устна защита на дипломната работа, на абсолвентта се присъжда степен "Дипломиран специалист" (например "Дипломиран инженер", "Дипломиран педагог", "Дипломиран икономист", като винаги се отбелязва в скоби, че се отнася за специализирано висше училище /FH/).

В съответствие с Болонския процес за взаимно признаване на дипломите в европейските страни, от няколко години германските специализирани висши училища въвеждат степените "бакалавър" и "магистър".

През последните години се наблюдава засилено сътрудничество между университетите и специализираните висши училища. В Закона за висшето образование е регламентирана възможността всеки вуз сам да взема решения за обмен на програми, студенти и преподаватели. Въз основа на това изменение нерядко изявени специалисти със степен "магистър" от специализирани висши училища се обучават по докторски програми в университети.

Професионални академии

Професионалните академии са държавно признати образователни институции. Обучението в тях е 3 години и е изцяло практиче-

тически насочено, като теоретичната подготовка се регува с практическата. За разлика от университетите и специализираните висши училища, професионалните академии не са висши училища.

Професионалните академии са общо 35 и са разположени в осем германски провинции. Съществуват държавни професионални академии (провинции Баден-Вюртемберг, Саксония, Берлин и Тюрингия) и частни, акредитирани от държавата професионални академии (Хесен, Долна Саксония, Хамбург, Шлезвиг-Холщайн, Саарланд). Отделните провинции имат собствени закони за професионалните академии. В някои провинции по решение на техните правителства определени специалности са акредитирани така, че за тях може да се придобива степен "бакалавър".

В акредитираните специалности е необходимо да се придобият 180 кредитни точки по европейската система ECTS. Изключение правят професионалните академии в Берлин и Манхайм, където са необходими 210 кредитни точки. Бакалавърските степени от професионалните академии не са еквивалентни на придобитите в университетите и специализираните висши училища. В общия случай завършващите тези академии получават степен "дипломиран специалист от професионална академия" – например "дипломиран инженер", "дипломиран педагог", "дипломиран икономист", като винаги се отбелязва в скоби, че се отнася за професионална академия (BA).

Студентите в професионалните академии сключват 3-годишен договор за обучение с определено предприятие/фирма, където противично половина от обучението им. Другата половина се провежда в учебното заведение, където се изучава теория и практика на съответната специалност. Тези фази се регулят приблизително на всеки три месеца. Студентите получават стипендии от предприятието, с което са сключили образователен договор в размер от 400 до 1500 евро.

Източници:

Strukturen der allgemeinen und beruflichen Bildung und der Erwachsenenbildung in Europa -

http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_DE_DE.pdf

National summary sheets on education systems in Europe and ongoing reforms GERMANY –

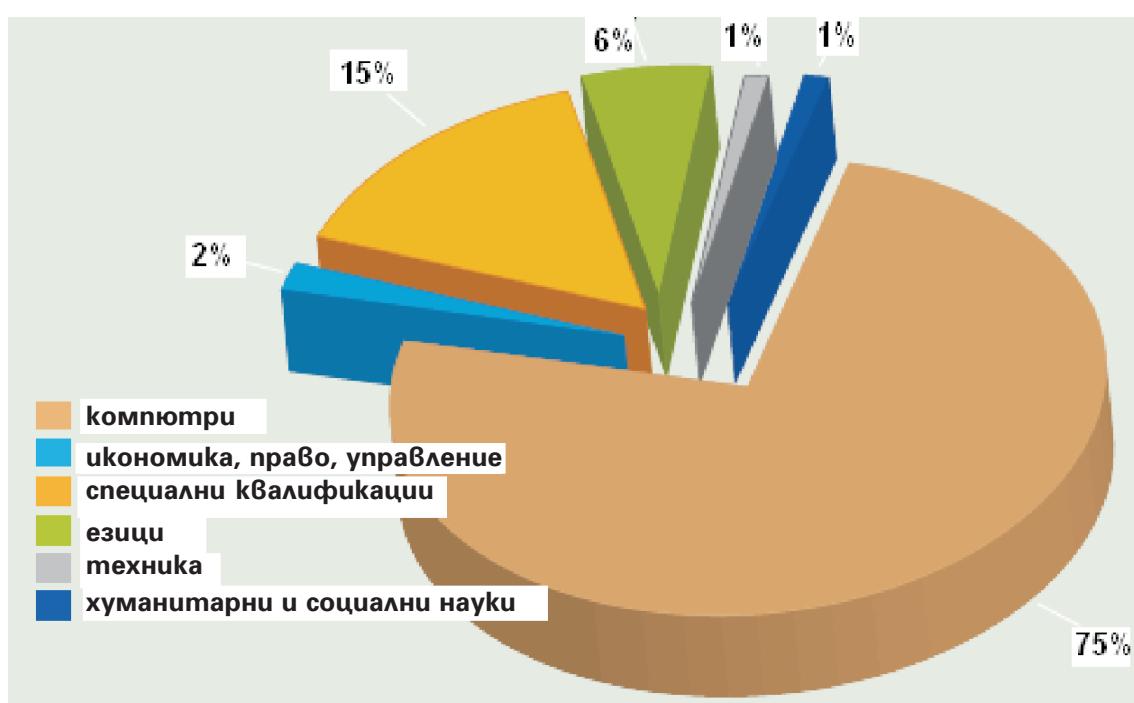
http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/047DN/047_DE_EN.pdf

Die Fachhochschulen in Deutschland –

http://www.bmbf.de/pub/die_fachhochschulen_in_deutschland.pdf

Ю. Дичева

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧАЩИТЕ СЕ В СРЕДНОТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2006-2007 ГОДИНА В ГЕРМАНИЯ ПО ОСНОВНИ НАПРАВЛЕНИЯ, В %

Източник:

Berufsbildungsbericht 2008 -

http://www.bmbf.bund.de/pub/bbb_08.pdf, 191 с.

Ю. Дичева

ПРОЕКТЪТ VETWORK – МРЕЖА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ПРЕДПРИЯТИЯТА

През периода 2005-2007 г. В рамките на програмата „Interreg III A“ Във Финландия и Естония се реализира проектът VETWORK. Инициаторите на проекта (финландски и естонски училища) се обединяват около идеята за повишаване на качеството на професионалното образование и конкурентносъ способността на завършващите.

Целта на проекта е да се изгради информационна мрежа за сътрудничество между професионалното образование и предприятията на територията на източната част на Финския залив. Мрежата предлага модели за обучение на работното място в Естония и Финландия и съвместни действия за повишаване на конкурентносъ способността на жи-

Всичките в региона.

За реализиране на проекта са създадени:

- програма за обучение на учителите по практика;
- план за оценяване на професионалните компетенции;
- програми за обучение в сферата на търговията, общественото хранене и ме-

тaloобработването;

- виртуална база данни с информация за проекта и местата за провеждане на производствената практика.

Проектът има за цел да засили сътрудничеството между училищата и работодателите и да осигури професионална подготовка, съответстваща на нуждите на работодателите.

Източник:

VETWORK - Создание сети сотрудничества профессионального образования и предприятий –
<http://www.nvtc.ee/3894>

Е. Джерманова

ПРОЯВИ, ПРЕДСТОЯЩИ СЪБИТИЯ

На 3 ноември 2008 г. стартира секторната програма „Коменски Регио“ с годишен бюджет от 16 млн. евро. Тя ще насърчава обмена между местни и европейски образователни институции и училища.

Програмата финансира регионалното сътрудничество в средното образование. Целта е да се подпомогнат местните власти да поощрят възможностите на децата във всички аспекти на образоването. В рамките на двустранните отношения регионите могат да изберат интересна и актуална за тях тематика. Например проектите могат да са свързани с управлението на училищата, интеграцията на децата на емигранти, интерактивното обучение или намаляването на броя на отпадналите ученици.

Училищата и другите партньори в региона като младежки клубове, библиотеки или музеи трябва да са ангажирани в съвместния проект. „Коменски Регио“ обхваща разнообразни дейности - обмен на училищен персонал, съвместно обучение на учители, образователни екскурзии, проучвания, прилагане на нови педагогически методи или информационни кампании.

Крайният срок за кандидатстване за финансиране по програмата е 20 февруари 2009 г. Кандидатите трябва да са от местни или регионални училища. Подборът ще се извърши през лятото и съвместните действия ще започнат през август 2009 г. Финансирането е за две години.

ЕК ще финансира около 500 проекта.

За България програмата се ръководи от Центъра за развитие на човешките ресурси. От интернет страницата <http://www.hrdc.bg/news.php> могат да бъдат свалени формуларите за кандидатстване.

През месец ноември 2008 г. пресслужба-

та на ЕК съобщи, че е въведена първата европейска **магистърска програма по въпросите на потребителите**, с която се отговаря на потребностите на пазара на труда. В тази област все още не съществува европейска професионална квалификация и новата магистърска степен цели да бъде запълнена тази празнина. Учебната програма ще включва законодателство за защита на потребителите, анализ на поведението и психологията на потребителите, икономикс, маркетинг, ориентирани към потребителите технологии и/или устойчиво потребление.

Програмата се подкрепя финансово от ЕК. Проучвания сочат, че интерес към назначаването на обучени експерти по въпросите на потребителите проявяват правителствата, асоциациите на потребителите, големите компании, някои малки и средни предприятия в цяла Европа.

Програмата се въвежда в 9 държави членки. Университетите са разделени на три групи, като фокусът на всяка една от тях е насочен към различни дисциплини.

Група 1 Дисциплини: маркетинг/менеджмънт, ориентирани към потребителите технологии; устойчиво потребление; храна и хранене; изследвания за потребителите; развитие на веригите за доставки

Технически университет - Мюнхен (Германия) - университет координатор;

Университет в Аархус (Дания);

Университет във Вагенинген (Холандия);

Университет за науки за живота - Варшава (Полша).

Група 2 Дисциплини: поведение на

потребителите; правни Въпроси; отношения между предприятия и потребители

Университет на Горен Елзас в Мюлуз (Франция) - университет координатор;

Католически институт за Висше търговско образование (ICHEC) - Брюксел (Белгия);

Академия за икономически науки - Букуреш (Румъния);

Икономически университет "Карол Адамиецки" - Катовице (Полша).

Група 3 Дисциплини: икономикс, маркетинг, право и психология

Барселонски университет (Испания) - университет координатор;

Университет в Монпелие (Франция);

Болонски университет (Италия);

Университета в Западна Тимишоара (Румъния);

Университет "Брунел" (Обединено кралство).

Обучението започва през учебната 2009/2010 г. Студентите могат да подават заявления направо в изброените университети.

Обучението е с продължителност до 6 години. Задължително част от обучението трябва да бъде в университет партньор от друга страна членка на ЕС. Взаимното признаване на магистърската степен в целия ЕС ще стане преди началото на обучението.

ЕС ще финансира годишно всеки университет с 50 хил. евро в продължение на три години и ще осигури 260 стипендии в размер

до 3 хил. евро (общо 780 хил. евро).

За повече подробности: сайта на ЕК за обучение на потребителите -

http://ec.europa.eu/consumers/empowerment/cons_education_en.htm

Европейската агенция за фундаментални права (FRA), която замени Европейския център за мониторинг върху ксенофобията и расизма, предлага да пъти годишно платени стажове от три до пет месеца.

Те предоставят опит в администрацията и работа в областта на фундаменталните права на европейско ниво и поглед отблизо върху дейността на агенцията.

Седалището на агенцията е във Виена и дейността ѝ е насочена към събиране на информация и издаване на годишни доклади, консултиране на ЕС и страните членки по проблемите, свързани с човешките права.

Кандидатите трябва да са европейски граждани, да имат диплома за завършено Висше образование, степен бакалавър, и много добри познания по поне да официални езици на ЕС. Важно условие е преди това да не са стажували или работили в никој една от институциите на Общността.

Одобрениите кандидати получават месечна стипендия от 1000 евро. Пътните им разходи се възстановяват в началото и в края на стажа. Стажанти с увреждания могат да получат добавък към стипендията до 50 % от месечната сума.

Крайните срокове за подаване на документите са в зависимост от периода на провеждане на стажа - до 30 ноември 2008 г. и до 31 май 2009 г.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ЕК	- Европейска комисия
ЕКР	- Европейска квалификационна рамка
ЕС	- Европейски съюз
ИКТ	- Информационни и комуникационни технологии
НКР	- Национална квалификационна рамка
OKC	- образователно-квалификационна степен
ПОО	- Професионално образование и обучение
CEDEFOP	- Европейски център за развитието на професионалното обучение
ESTC	- Европейска система за трансфер на кредити